

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN İLETİŞİM BECERİLERİNİN
İNCELENMESİ: BİR META ANALİZ ÇALIŞMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nilay ÇALIŞKAN

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Burcu GEZER ŞEN

ELAZIĞ, 2018

ONAY SAYFASI

T.C.

Fırat Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Temel Eğitim Anabilim Dalı

Sınıf Eğitimi Bilim Dalı

Nilay ÇALIŞKAN'ın Dr. Öğr. Üyesi Burcu GEZER ŞEN danışmanlığında hazırlamış olduğu "Sınıf Öğretmenlerinin İletişim Becerilerinin İncelenmesi: Bir Meta Analiz Çalışması" başlıklı tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun 19/07/2018 tarih ve 2018-29/10 sayılı kararı ile oluşturulan jüri tarafında 06/08/2018 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda oy birliği ile başarılı sayılmıştır.

Jüri Üyeleri

İmza

Dr. Öğr. Üyesi Alpaslan GÖZLER (Başkan)

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa UĞRAŞ

Dr. Öğr. Üyesi Burcu GEZER ŞEN (Danışman)

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun tarih ve.....sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ayşegül GÖKHAN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

BEYANNAME

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Dr. Öğretim Üyesi Burcu GEZER ŞEN danışmanlığında hazırlamış olduğum “**Sınıf Öğretmenlerinin İletişim Becerilerinin İncelenmesi: Bir Meta Analiz Çalışması**” adlı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi hâlinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

Nilay ÇALIŞKAN

16.08.2018

ÖNSÖZ

Öğretmenlerin öğrencilerle iletişimlerinin eğitim kalitesinin yükselmesinde ve öğrenci davranışlarının gelişmesinde çok önemli bir faktör olduğu bilinmektedir. Özellikle ilkokul öğrencilerinin okuldaki zamanının çoğunu sınıf öğretmenleri ile birlikte geçirmeleri sınıf öğretmenlerinin öğrencilerle olan iletişimlerinin önemini arttırmaktadır.

Aynı yaş grubunda ve aynı sınıf seviyesinde olan öğrencilere aynı öğretim programı uygulanmasına rağmen öğrencilerin konuya ilişkin bilgi birikimlerinde büyük bir farklılıklar olabildiği görülmektedir. Bunun en önemli nedenlerinden biri öğretmenlerin öğrencilerle olan iletişimlerindeki farklılıklardır. Bu durum öğretmen-öğrenci iletişiminin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Yapılan bu araştırmada sınıf öğretmenlerinin iletişim becerilerini inceleyen çalışmalar belirli kriterlere göre bir araya getirilip genel bir sonuca varılmaya çalışılmıştır.

Bu araştırmanın planlanması ve gerçekleştirilmesinde öneri ve katkılarını benden esirgemeyen, desteğini her zaman gördüğüm tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Sayın Burcu GEZER ŞEN'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Yalnızca bu araştırma süresi boyunca değil, hayatımın her alanında bana güvenen, bana her konuda destek olan sevgili eşime ve aileme çok teşekkür ederim. Ayrıca tez hazırlama sürecinde beni bir an olsun yalnız bırakmayan biricik oğlum AHMET ATA ÇALIŞKAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Nilay ÇALIŞKAN

ÖZET

Sınıf Öğretmenlerinin İletişim Becerilerinin İncelenmesi:

Bir Meta Analiz Çalışması

Nilay ÇALIŞKAN

Yüksek Lisans Tezi

Fırat Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Temel Eğitim Ana Bilim Dalı

Sınıf Eğitimi Bilim Dalı

Elazığ-2018, Sayfa: X+73

Eğitimin amacı bireylerde olumlu yönde kalıcı davranış değişiklikleri meydana getirmektir. Bu sürecin şekillenmesinde en önemli etkenlerden biri öğretmenlerdir. Dolayısıyla öğretmenler eğitimin gerçekleştirilmesinde iletişimi en etkili şekilde kullanmalıdır. Bu doğrultuda yapılan çalışmada 2000-2017 yılları arasında sınıf öğretmenlerinin iletişim becerilerini konu alan ulusal çalışmalar incelenmiştir. Çalışmada nitel desen kullanılmış olup veriler doküman analizi ile elde edilmiş ve meta analiz yöntemiyle incelenmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin iletişim becerileri kıdem, yaş ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenmiş ve etki büyüklüğü değerleri saptanmıştır. Elde edilen sonuçlar Cohen'in etki büyüklüğü sınıflamasına göre değerlendirilmiştir. Öğretmenlerin kıdemlerinin iletişim becerileri üzerindeki etki büyüklüğü 0,334 olarak bulunmuş ve bulunan etki büyüklüğü değerinin (%95 güven aralığında = 0,20 ile 0,49). sınıflamaya göre küçük düzeyde olduğu belirlenmiştir. Sınıf öğretmenlerinin yaşlarının iletişim becerileri üzerindeki etki büyüklüğü 1,061 olarak bulunmuş ve bu değer (%95 güven aralığında = $0,75 \leq d \leq 1,10$ geniş düzeyde). sınıflamaya göre geniş düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Son olarak, sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerinin iletişim becerileri üzerindeki etki büyüklüğü ise 0,226 (%95 güven aralığında $0,20 < d < 0,49$ küçük düzeyde). olarak bulunmuş ve bu değer sınıflamaya göre küçük düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sınıf öğretmeni, İletişim, Meta analiz, Etki büyüklüğü.

ABSTRACT

Analyzing Communication Skills of Primary School Teachers:

A Meta Analyze Study

Nilay ÇALIŞKAN

Master Thesis

**Fırat University
Institute of Educational Sciences
Department of Basic Education
Degree in Classroom Education
Elazığ-2018, Page:X+73**

The aim of education is to bring permanent change of behavior in the positive direction in the aimed individuals. One of the most important factors in shaping this process is teachers. Therefore, teachers should use communication in the most effective way when education is realized. In this study, national studies on the communication skills of classroom teachers between 2000-2017 were examined. Qualitative design was used in the study and data were obtained by document analysis and meta-analysis.

The communication skills of the class teachers were examined according to occupational experience, age and gender variables and the effect size values were determined. These results were evaluated according to Cohen's impact size classification. The effect size of the teachers' occupational experience on communication skills was found to be 0.334 and it was determined that the effect size value (95% confidence interval = 0,20 to 0,49). was small compared to the classification. The effect size of classroom teachers' age on communicative competence was found to be 1,061 and it was found that this value (95% confidence interval = 0,75 $\leq d \leq$ 1.10 broad level). was broader than classification. Finally, the magnitude of effect on the communication skills of the sexes of classroom teachers was found to be 0.226 (at a low level of 0.20 < d < 0.49 at 95% confidence interval)., and this value was found to be small relative to the classification.

Keywords: Primary school teacher, Communication, Meta analyze, Effect size.

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI.....	I
BEYANNAME	II
ÖNSÖZ	III
ABSTRACT.....	V
İÇİNDEKİLER	VI
TABLolar LİSTESİ	X
ŞEKİLLER LİSTESİ	XI
BİRİNCİ BÖLÜM	1
I. GİRİŞ.....	1
1.1.Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.5. Araştırmanın Varsayımları.....	4
1.6. Tanımlar	5
İKİNCİ BÖLÜM.....	6
II. KURAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1. İletişim.....	6
2.1.1.İletişim Kavramı	6
2.1.2. İletişim Süreci ve Öğeleri	8
2.1.2.1. Kaynak	8
2.1.2.2. Mesaj.....	9
2.1.2.3. Kanal	10
2.1.2.4. Alıcı	10
2.1.2.5. Kodlama.....	11
2.1.2.6. Geri Bildirim.....	12
2.1.3. İletişim Türleri.....	13
2.1.3.1. Kişi-İç İletişim (İçsel İletişim).....	13

2.1.3.2. Kişilerarası İletişim.....	13
2.1.3.3. Örgüt-İçi İletişim	17
2.1.4. İletişim Becerileri	18
2.1.4.1. Konuşma	20
2.1.4.2. Dinleme.....	21
2.2. Öğretmenlik Mesleği.....	22
2.2.1. Meslek Nedir?	22
2.2.2. Öğretmenlik Mesleği	22
2.2.3. Öğretmenlerin Rolü	24
2.2.4. Etkili Bir Öğretmende Bulunması Gereken Nitelikler	24
2.2.4.1. Etkili Bir Öğretmende Bulunması Gereken Kişisel Nitelikler	25
2.2.4.2. Etkili Bir Öğretmende Bulunması Gereken Mesleki Nitelikler.....	25
2.3. Eğitimde İletişim.....	27
2.4. Öğretmenlik Mesleğinde İletişim.....	28
2.5. Öğretmenlerin Karşılaşabilecekleri İletişim Engelleri.....	30
2.5.1. Kaynak olarak öğretmenin oluşturduğu engeller	31
2.5.2. Alıcı olarak öğrenciden kaynaklanan engeller	31
2.5.3. Sınıf ortamından kaynaklanan engeller	31
2.5.4. Araç-gereçlerden kaynaklanan engeller	31
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	32
III. YÖNTEM.....	32
3.1. Araştırmanın Yöntemi.....	32
3.2. Meta Analiz Yöntemi	32
3.2.1. Meta Analizin Tarihsel Gelişimi	34
3.2.2. Meta Analiz Türleri	35
3.2.2.1. Grup Karşılaştırma Meta Analizi.....	35
3.2.2.2. Korelasyonel İlişki Meta Analizi	35
3.2.3. Meta Analizin Avantajları	36
3.2.4. Meta Analizin Dezavantajları.....	37
3.2.5. Meta Analizin Aşamaları.....	38
3.2.6. Meta Analiz Yönteminde Kullanılan İstatistiksel Modeller.....	39
3.2.6.1. Sabit Etkiler Modeli.....	39

3.2.6.2. Rastgele Etkiler Modeli	40
3.2.7. Meta Analiz Yöntemi Çalışmalarına Dahil Edilecek Çalışmaların Seçiminde Kullanılan Kriterler	40
3.2.8. Meta Analizde Etki Büyüklüğü	41
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	42
IV. BULGULAR	42
4.1. Çalışmaya Ait Betimleyici Veriler	42
4.2. Araştırmaya Dahil Edilen Çalışmaların Etki Büyüklüğü Analizine İlişkin Bulgular.....	44
4.2.1.Sınıf Öğretmenlerinin Kıdemlerinin İletişim Becerilerine Etkisine İlişkin Bulgular	45
4.2.2. Sınıf Öğretmenlerinin Yaşlarının İletişim Becerilerine Etkisine İlişkin Bulgular	47
4.2.3. Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyetlerinin İletişim Becerileri Etkisine İlişkin Bulgular	49
4.3.Meta Analize Dahil Edilen Çalışmaların Yayın Yanlılığı Bulguları	51
4.3.1.Sınıf Öğretmenlerinin Kıdemlerinin İletişim Becerilerine Etkisini İnceleyen Çalışmaların Yayın Yanlılığı Bulguları.....	51
4.3.2.Sınıf Öğretmenlerinin Yaşlarının İletişim Becerilerine Etkisini İnceleyen Çalışmaların Yayın Yanlılığı Bulguları.....	54
4.3.3.Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyetlerinin İletişim Becerilerine Etkisini İnceleyen Çalışmaların Yayın Yanlılığı Bulguları.....	55
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	57
V. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	57
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	57
5.1.1. Sınıf Öğretmenlerinin İletişim Becerilerinin Kıdem Değişkeni Açısından Karşılaştırılması.....	58
5.1.2. Sınıf Öğretmenlerinin İletişim Becerilerinin Yaş Değişkeni Açısından Karşılaştırılması.....	59
5.1.3. Sınıf Öğretmenlerinin İletişim Becerilerinin Cinsiyet Değişkeni Açısından Karşılaştırılması.....	60
5.2. Öneriler	60
5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler	60
5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	61

KAYNAKÇA.....	63
EKLER	69
Ek 1. Çalışmaların Analizinde Kullanılan Form.....	69
Ek 2. Meta Analize Dahil Edilen Çalışmaların Künyesi.....	70
Ek 3. Tez Orijinallik Raporu	72
ÖZGEÇMİŞ	73

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Çalışmaların Yayın Türüne Göre Frekans ve Yüzde Tablosu	42
Tablo 2. Çalışmaların Yıllarına Ait Frekans ve Yüzde Tablosu	43
Tablo 3. Çalışmaların Yapıldığı İllere Ait Frekans ve Yüzde Tablosu.....	43
Tablo 4. Çalışmaların Örneklem Büyüklüklerine Göre Frekans ve Yüzde Tablosu	44
Tablo 5. Sınıf Öğretmenlerinin Kıdem Değişkeninin İletişim Becerilerine Etkisi	45
Tablo 6. Sınıf Öğretmenlerinin Yaş Değişkeninin İletişim Becerilerine Etkisi.....	47
Tablo 7. Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyet Değişkeninin İletişim Becerilerine Etkisi	49
Tablo 8. Çalışmaların Kıdeme İlişkin Yayın Yanlılığı	53
Tablo 9. Çalışmaların Yaşa İlişkin Yayın Yanlılığı.....	55

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. İletişim Öğeleri	12
Şekil 2. Öğretme- Öğrenme Süreci ile İletişim Süreci Benzerliği	28
Şekil 3. Meta Analizde Süreç	39
Şekil 4. Etki Büyüklükleri Dağılımı	46
Şekil 5. Etki Büyüklükleri Dağılımı	48
Şekil 6. Etki Büyüklükleri Dağılımı	51
Şekil 7. Kıdeme İlişkin Yayın Yanlılığı Huni Grafiği.....	52
Şekil 8.Yaş Değişkenine İlişkin Yayın Yanlılığı Grafiği	54
Şekil 9. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Yayın Yanlılığı Huni Grafiği	55

BİRİNCİ BÖLÜM

I. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, problem cümlesi, alt problemleri, sayıtlılar, sınırlılıkları ve araştırma konusu ile ilgili kavramasal bilgiler yer almaktadır.

1.1.Problem Durumu

Toplumsal yaşamın bir gereği olarak insanlar bir arada paylaşarak yaşamayı öğrenirler. İnsanlık tarihinin ilk yıllarından günümüz kadar insanlar varlıklarını sürdürebilmek ve belirli bir düzen içinde yaşayabilmek için çeşitli kurallar çerçevesinde örgütler oluşturmuşlardır. Tüm bunların temelini ise eğitim süreci oluşturmuştur.

Eğitimin amacı bireyde kalıcı izli davranış değişikliği oluşturmaktır (Ertürk, 2013: 12). Bu davranış değişikliğinin oluşmasını sağlayan kişilerin başında öğretmenler gelir. Öğretmenler eğitimin temel taşlarından biridir. Öğretmenin eğitim amacını gerçekleştirirken kullandığı en etkili yollardan biri ise iletişimidir.

Günümüzde teknolojik ilerlemelerin yanında birçok alanda meydana gelen değişimler literatüre, sıklıkla söylenen ve daha uzun dönemler boyunca ifade edilecek olan iletişim kavramının kökleşmesine sebep olmuştur. Böylesine büyük bir pencereden bakılınca iletişim kavramını yalnızca sözlük manasıyla kısıtlamak yanlış olacaktır. Çünkü her geçen gün insan nüfusu artmakta ve bu durum sonucunda oluşan birbirinden farklı birey karakterlerinin faaliyetlerinin tamamı iletişimi alakadar etmektedir (Çağlar ve Kılıç, 2010: 8).

İletişimle ilgili pek çok tanım yapılmıştır. Genel olarak iletişim, sözlü ya da yazılı bir iletinin, bir kaynaktan alıcıya gönderilmesidir (Ataklı, 1997: 52). Cüceloğlu'nun (1996). yaptığı tanıma göre ise iletişim iki birim arasındaki birbiriyle ilişkili mesaj alışverişidir (Cüceloğlu,1996: 68).

İletişim net bir şekilde ifade edilecek olursa , bilgiyi oluşturma, aktarma ve anlam kazandırma süreci olarak tanımlanmaktadır. Bu tanıma göre etrafımızdaki bir çok faaliyet iletişim sayılabilir. Örneğin iki insanın konuşması iletişim sayılabileceği

gibi arıların bal bulunan yerleri birbirlerine bildirmeleri de iletişim olarak kabul edilebilir (Dökmen, 2000: 21).

İletişim kavramı olarak yalnızca bilgi aktarımını ya da dönütsüz tek yönlü bilgi iletimini anlatmamaktadır. İletişim genel olarak tüm yaşamı etkileyecek biçimde karşılıklı bir mesaj ve anlam alışverişini anlatmaktadır (Çamdereli, 2008: 62).

İletişim kavramı (Demiray , 2008: 8).:

- Bireyler arasındaki duygu ve düşüncelerin akışıdır.
- Bir bireyin duygu ve düşüncelerini diğer bireylere açık ve net bir şekilde belirtmesidir.
- Bireyler arasında anlamları ortak kılma sürecidir.
- Bir kaynağın, bir mesajı bir kanal üzerinden iletme sürecidir.
- Seçilmiş bir haberin bir haber kaynağından alıcıya iletilmesidir.

İletişim eğitim yönünden ele alındığı zaman bir temel teşkil eder. Öğretmenin kullandığı iletişim şekli eğitim sürecinin gidişatını, verimliliğini ve etkisini belirleyen çok önemli bir faktördür. Sınıf ortamındaki en güzel iletişim örneği öğretmen-öğrenci arasındaki ilişkidir. Öğretmen iletişim sürecini ne kadar iyi yönetir ve iletişim unsurlarını ne kadar iyi kullanırsa amacına ulaşmada o kadar başarılı olur. Bu nedenle öğretmen etkili iletişim kurmayı iyi bilmelidir. İletişim engellerini aşacak becerilere sahip olmalıdır. Aksi takdirde eğitim ortamı çözülemeyen bir düğüm haline gelir.

Sorunsuz olarak gerçekleşen iletişim yok denecek kadar azdır. Genellikle mesajı aktaran kişi mesajla ilgili çok fazla bilgiye sahip olmaz ve eksik ifadelerde bulunur. Ya da alıcı mesajı alırken farklı mesajlar araya karışır. Bu sebeple iletişim öğelerinden bir tanesi eksik olduğu zaman iletişimde karşılaşılan sorunlar kaçınılmaz hale gelmektedir. Farklı deyişle söylenecek olursa öğretmen mesajı doğru aktarmamışsa, öğrenciler de beklenen doğru davranışı gösteremeyecektir. Yani iletişimde önemli olan neyin, ne zaman ve nasıl söylenmesi gerektiğinin iyi bilinmesidir (Bedur, 2007: 21-25).

Ülkemizde öğretmenlerin iletişim becerileri ile ilgili pek çok çalışma ve araştırma yapılmıştır. Ancak bu çalışmaların sonuçlarını sayısal olarak bir araya getiren ve sınıf öğretmenlerinin iletişim becerilerini genel olarak ortaya koyan bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin iletişim becerilerini çeşitli yöntemlerle ortaya koyan çalışmaların meta analiz yöntemi ile analiz edilerek birleştirilmesi hedeflenmiştir. Araştırmanın temelini bireysel araştırmalardan elde edilen bulgular ve bu bulguların meta analiz yöntemiyle birleştirmesi oluşturmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı sınıf öğretmenlerinin iletişim becerilerini inceleyen çalışmaların bulgularını meta analiz yöntemiyle bir araya getirmektir. Araştırma kapsamında 29 yüksek lisans tezi, 2 doktora tezi ve 14 akademik makale olmak üzere 45 çalışma incelenmiştir. Bu çalışmalar belli kriterlere göre incelendiğinde 24 çalışma dahil edilmiştir. Bu çalışmaların bulguları incelenerek şu sorulara cevaplar aranmıştır.

1. Sınıf öğretmenlerinin iletişim becerilerini konu alan çalışmalarda elde edilmiş bulguların cinsiyet değişkenine göre etki büyüklükleri nedir?
2. Sınıf öğretmenlerinin iletişim becerilerini konu alan çalışmalarda elde edilmiş bulguların kıdem değişkenine göre etki büyüklükleri nedir?
3. Sınıf öğretmenlerinin iletişim becerilerini konu alan çalışmalarda elde edilmiş bulguların yaş değişkenine göre etki büyüklükleri nedir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Eğitimde demokratik bir ortam yaratmak ve öğrencilerin daha başarılı olmasını sağlamak için iyi bir iletişim kurmak şarttır. Sınıf içi etkileşim, iletişim yolu ile anlamlar ortaya çıkarmaktır. Bu nedenle sınıf içinde iletişim yalnızca mesaj alış veriş olarak değil, öğretmen ve öğrenci tarafından yeniden yaratılması olarak düşünülmelidir. (Ergin, 2012; 192-196). Eğitim ortamında iletişimin kalitesi, öğretmenin iletişim becerilerinde sahip olduğu yetilere bağlıdır. İletişim becerilerinde başarılı olan bir öğretmen öğrencilere doğrudan başarıyı getirir.

İletişim becerileri ile ilgili Türkiye’de birçok çalışma yapılmıştır. Özellikle öğretmenlerin iletişim becerileri ile ilgili yapılan çalışmalar ya tüm öğretmenleri kapsamaktadır ya da öğretmen adaylarını kapsamaktadır. Ancak sadece sınıf öğretmenlerinin iletişim becerilerini ölçmeye dayalı çok fazla çalışma yapılmamıştır. Yapılan çalışmaların incelenmesiyle ortaya çıkacak olan meta analiz çalışmasının,

alanda var olan boşluğu doldurup ilgili alan yazınına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin iletişim becerilerini etkileyen genel faktörlerin belirlenmesi öğretim kalitesinin yükseltilmesinde önemli bir rol oynayabilir. Bunun yanı sıra meta analitik literatür tarama yöntemi genel olarak sağlık alanında kullanılmaktadır. Diğer alanlarda kullanımı fazla yaygın değildir (Dinçer, 2014: 7). Özellikle Türkiye’ de sınıf eğitimi alanında çok az sayıda meta analiz çalışması vardır. Bu araştırma ile bu yöntemin yaygınlaşmasına destek olunacağı düşünülmektedir.

1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları

- Araştırmaya dahil edilen çalışmalar, Türkiye ‘de 2000-2017 yılları arasında bilimsel dergilerde yer alan makaleler ve YÖK (Yükseköğretim Kurulu) ulusal tez merkezi tarafından erişilebilen izinli ya da TÜBESS (Türkiye Belge Sağlama Sistemi) izinli olarak yayınlanmış yüksek lisans ve doktora tezleri ile sınırlıdır.
- Araştırmaya dahil edilen çalışmalar ULAKBİM (Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi), Dergipark’ta yapılan taramalar ile sınırlıdır.
- Bu araştırma meta analiz tarama yönteminin genel sınırlılıkları ile sınırlıdır.
- Bu araştırmaya dahil edilen çalışmalar nicel çalışmalar ile sınırlıdır.
- Bu araştırma sadece sınıf öğretmenlerinin iletişim becerilerini inceleyen çalışmalar ile sınırlıdır.
- Bu araştırma iletişim becerileri ve sınıf öğretmenleri kavramları ile yapılan taramalarla sınırlıdır.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

- Yapıla meta analiz çalışmada taramaya katılacak çalışmaların nicel araştırma kurallarına uygun bir şekilde yapıldığı varsayılmıştır.
- Meta analiz, bir araya getirilen araştırmaların yöntem yönünden niteliğine güvenmek zorundadır. Bu nedenle yapılan araştırmaların ileri sürdüğü bulgu ve teorilerin güvenilir olduğu sanılmaktadır.

1.6. Tanımlar

İletişim: Bireyler arasında bilgi alış verişini sağlamak amacıyla oluşturulan ilişkiler sistemidir (Tutar ve Yılmaz, 2003: 6).

İletişim Becerisi: Empati ve saygıyı etki bir şekilde kullanıp, duygu ve düşünceleri bir diğer bireye olduğu gibi ben dili yoluyla aktarabilme, ben mücadelesi vermeden, başkalarını yok sayarak kendi çıkarlarını gözetip, aktif dinleyip, sözsüz iletiler ile sözlü iletiler arasında tutarlı olup bireyin karşısındaki bireylerle sağlıklı ilişkiler kurasını sağlayıp , kişinin toplum içinde yaşamasını kolaylaştıran ve diğer bireylerden pozitif tepkiler alan öğretilmiş davranışlar “ şeklinde tanımlanabilir (Şahin, 1997:207).

Empati: Bir kişinin kendisini bir başka bireyin yerine koyarak olaylara, durumlara onun gözüyle bakıp, onun duygu ve düşüncelerini doğru olarak algılaması, hissetmesi ve bu sonucu karşısındaki kişiye aktarması sürecine empati denir (Dökmen, 2000: 135).

Meta Analiz: Kelime anlamı olarak meta analiz analizlerin toplanması veya üst analiz demektir. Fakat istatiksel tanım olarak ise farklı çalışmalardan elde edilen sonuçların bir araya getirilerek genel bir sonuca varmak için yapılan analiz ya da çalışmaya ait sonuçların tekrar analiz edilmesi demektir (Dinçer, 2014: 2).

Etki Büyüklüğü: Yapılan bir çalışmada bağımsız değişkenin, bağımlı değişkeni olumlu ne kadar etkilediği hakkında okuyucuya bilgi vermek için kullanılan katsayıdır(Dinçer, 2014:16).

İKİNCİ BÖLÜM

II. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde iletişim kavramı , iletişim türleri, iletişim süreci , iletişim becerileri, eğitimde iletişim ve öğretmenlere dair kuramsal açıklamalar ve ilgili araştırmalar yer almaktadır.

2.1. İletişim

2.1.1.İletişim Kavramı

İletişim bir çok birey tarafından farklı yönleri ile ele alınarak incelenen ve tanımlanan bir kavramdır. İnsanlar arasındaki ilişki ve etkileşimler iletişimin temelini atmaktadır. İnsan yaşamı boyunca çevresi ile iletişimde bulunmakta ve hayatını devam ettirmektedir.

İletişim sözcüğünün karşılığı olarak kullanılan “communication” kelimesi Latince’deki “communis” sözcüğünden türetilmiştir. Anlam olarak bir ortaklığı, birlikteliği, toplumsallaşmayı ifade etmektedir (Yatkın ve Yatkın ,2010: 40). İnsanların diğer insanlarla ilişki kurma ve beraber olma ihtiyacı yaşamları boyunca devam etmektedir (Cüceloğlu, 1996: 68). İnsanların kendilerini anlatabilmeleri için iletişim süreci kaçınılmaz bir hale gelmiştir.

TDK (2017).’ya göre iletişim “Duygu , düşünce ve bilgilerin kullanılabilen her türlü yöntemle diğer bireylere iletilmesi, bildirimi, haberleşme , iletişim.” olarak tanımlanmıştır.

Cüceloğlu iletişimi 70’li yıllarda kişiler arasında yer alan duygu ve düşünce alışverişi olarak tanımlarken , şimdilerde “ bir canın başka bir cana değmesi “ şeklinde tanımlamıştır. Böylece iletişim kavramının manası daha da zenginleşmiştir (Ergin, 2012 : 6).

Günümüzde iletişim ile ilgili yapılan araştırmalar git gide artmaktadır. Her alanda iletişim tanımı farklılaşmaktadır. Psikoloji , sosyoloji , politika ve daha birçok bilimsel alanda iletişimin ele alındığı görülmüştür. İletişim herkesin farkında olduğu

ancak tam anlamıyla tanımlayamadığı bir kavramdır. İletişim, bir başkası ile konuşmak, günlük hayatımızdaki televizyon , giyiniş şeklimiz, saç biçimimiz vb. şeklinde liste uzatılabilir (Demiray, 2008 :8).

Hoben iletişimi sadece konuşma olarak görmüş ve sözel ifadeler olarak görmüş “ fikir ve görüşlerin sözlü alışverişi” şeklinde tanımlamıştır. Andersen iletişimi anlama olarak kabul etmiş, “iletişim bizim başkalarını , başkalarının da bizi anlamasına yarayan bir süreçtir “ şeklinde tanımlamıştır (Ergin, 2012: 6).

İnsan ve Toplum Bilimleri Terimleri Sözlüğünde (2007). iletişim tanımı şu şekilde yapılmaktadır: “Düşünce ve duyguların , kişiler , toplumsal gruplar, toplumlar arasında söz, el, kol hareketi, yazı, görüntü vb. yoluyla ile takas edilmesini gerçekleştiren toplumsal etkileşim sürecidir.”

Gerbner (1972). tarafından iletişim mesajlar aracılığı ile gerçekleştirilen toplumsal bir etkileşimdir (Mutlu , 1998:168).

İletişim , gönderici ve alıcı durumundaki karşılıklı iki grup ya da iki insan arasında meydana gelen duygu, düşünce , davranış, bilgi alışverişi olarak tanımlanmıştır(www.turkedebiyati.org).

Dökmen (2000:19).’in tanımına göre iletişim; iki model arasındaki her türlü bilgi alışverişidir. İletişimin meydana gelmesi için iki modele ihtiyaç vardır. Bu modeller iki insanı iki hayvan, iki makine, bir insan bir hayvan, bir insan bir makine (örneğin bilgisayar) olabilir. Bu söylemler arttırılabilir. Özellikleri ne olursa olsun iki model arasındaki bilgi alışverişini “ iletişim “ olarak kabul edilebilir.

Genel olarak bu tanımları incelediğimiz zaman iletişimde bir takım ortak özelliklerin olduğu görülmüştür. En az iki sistemin olması gerektiği, ortada bir paylaşımın olduğu ve paylaşımın gerçekleşmesi için bazı kanallar yoluyla iletişimin sağlandığı söylenebilir.

İletişim tanımları incelendiğinde ortaya çıkan özellikleri Rean Barnlund şöyle özetlemiştir (Yatkın ve Yatkın, 2010:42).:

- İletişim olduğu gibi tekrar edilemez. Çünkü sürekli değiştirilebilir.
- İletişim dinamik bir süreçtir. Yani aktif bir kişinin bilinçli hareketlerinden oluşur.

- İletişim daireseldir. Çünkü başladığı yere dönebilir ya da daha önceki kısımlarla kesişebilir.
- İletişim devamlıdır.
- İletişim geri alınamaz. Çünkü iletilmiş olan bir mesajın hiç söylenmemiş gibi olması mümkün değildir.
- İletişim karmaşık bir sürece sahiptir. Bunun nedeni farklı düzeylerde , farklı bireysel , kurumsal , sosyal ve kültürel manaları muhteva etmektedir. içermektedir.

2.1.2. İletişim Süreci ve Öğeleri

İletişim bir süreç zinciridir. İletişim sürecinde yer alan iletişimin esas unsurları şunlardır:

1. Kaynak
2. Mesaj
3. Kanal
4. Alıcı
5. Kodlama
6. Geri besleme

2.1.2.1. Kaynak

İletişim sürecini ilk aşamada başlatan ve iletişim sürecinde doğrudan gönderici rolüne sahip olan öge olarak tanımlanmaktadır (Çamdereli,2008:27). “Kaynak kişi, hedeflediği kişide ya da grupta yani alıcıda davranış değişikliğini meydana getirmek üzere iletişim sürecini başlatan kişidir (Ergin, 2012:31).

İletişim, kaynağın iletiyi aktarmaya başlaması ile oluşur. Kaynak ,iletiyi aktaran kişi veya iletinin çıkış noktası olarak tanımlanmaktadır (Bahar, 2012:8).

İletişimin daha başarılı olabilmesi için kaynağın bazı niteliklere sahip olması gerekir. Gönderici mesajı iletirken dikkat etmesi gereken özellikler şunlardır (Kayhan, 2014:10).:

- Kaynak kişi karşısındaki alıcının anlayabileceği şekilde ileti göndermelidir. Kullanılan sözcükler, işaretler, semboller alıcı tarafından bilinmiyor veya

anlaşılmıyorsa anlamada hatalar meydana gelebilir. Bu da , iletişimin etkinliğini azaltacaktır.

- Kaynak kişi soyut ifadeler ve işaretlerden kaçınmalıdır. Somut ifadeler kullanmaya çalışmalıdır.
- Kullanılan semboller ve işaretler alıcının bildiği şekilde olmalıdır. Böylece yanlış anlaşılmalara ve iletişimin başarısız olması engellenmiş olacaktır.
- Anlaşılması zor olan kelimeler açıklanmalıdır. Kısa bir açıklama ya da tanım yapılmalıdır.

2.1.2.2. Mesaj

Kaynaktan alıcıya gönderilen bir unsur, bir fikir , bir duygu, kanı ya da bilginin kaynak tarafından kodlanmış şeklidir. İleti , iletişim sürecinde işaretlerin kodlanmış şeklidir (Yüksel, 2008 :15). İletişim sürecinin başlayabilmesi ve sağlıklı bir şekilde devam edebilmesi için hem gönderici hem de alıcı iletinin manasını, hedefini ve etkisini bilmeleri gerekir (Güney, 2001 :211). Mesaj konuşmacı ile dinleyici ya da kaynak ile hedef arasındaki ilişkiyi sağlayan esas unsurdur. Bu nedenle mesaj iletişim sürecinin düğüm noktası ve merkezdir (Gökçe, 2006: 27).

Kaynak tarafından gönderilen mesajların taşınması gereken belli başlı özellikler vardır. Bunlardan en önemlisi kullanılan dildir. Mesajda kullanılan dil, alıcı ve hedef tarafından kolayca anlaşılabilen ortak, net, açık, kesin bir özellik taşınmalıdır. İletişim türünü belirlemede etken olan mesajlar ”sözel mesajlar ” ve “sözel olmayan mesajlar” olarak iki gruba ayrılır. Mesajların taşınması gereken özellikler şunlardır (Bahar, 2012:11).:

- Mesajlar anlaşılır olmalıdır. Anlaşılabilirlik, alıcı ve kaynağın bilgisine , yeteneğine, kültürel özelliğine bağlıdır. Anlaşılmayan mesajların çözülmesi mümkün değildir. Mesaj anlaşılmayınca iletişim gerçekleşmeyecektir.
- Mesaj açık olmalıdır. Kaynak gönderdiği ileti ile hedeften ne istediğini belirtmelidir. Açıklık alıcı açısından da önemlidir. Alıcının kim olacağı , hangi alıcının ne yapması gerektiği mesajın genel ifadesi içinde yer almalıdır.
- Mesaj doğru zamanda iletilmelidir. Mesajın gönderileceği zamanın iyi belirlenmesi gerekir. Mesaj uygun zamanda gönderilince iletişim etkin hale gelir. Bu nedenle mesajın gönderileceği zaman iyi belirlenmelidir.

- Mesaj uygun kanalı izlemelidir. İletişimin meydana geldiği yerde bir iletişim ağı vardır. İletim uygun olan yolu takip ederek alıcıya gitmeli ve alıcıya ulaşmalıdır. Mesaj bu yolu izlemeden alıcıya ulaşırsa etkinliğini kaybeder ve alıcı ile kaynak arasındaki ilişki yetersiz olur.
- Mesaj kaynak ve alıcı arasında kalmalıdır. Mesaj, kaynaktan alıcıya gelene kadar farklı değişikliklere uğrayabilir. Mesaj bu değişikliklerden etkilenebilir ya da mesaja ilave durumlar eklenebilir. Bu durumda mesaj farklı anlamlar kazanıp hedeften uzaklaşabilir.

2.1.2.3. Kanal

Kaynak ve alıcı arasında yer alan ve işaret haline dönüşmüş mesajın gitmesine olanak sağlayan yol veya geçittir (Çağlar ve Kılıç, 2010: 8). Kanal iletiyi kaynaktan alıcıya götüren araçtır. Kaynağın mesajının alıcıya ulaşması için bir kanala ihtiyacı vardır. mesajın kaynaktan alıcıya ulaşmasını sağlayan bu kanallara “iletişim araçları” denir (Yüksel, 2008 :20).

İletişimin sağlıklı ve etkili gerçekleşmesi için kanal seçimi çok önemlidir. İletişim kanallarını farklı şekillerde gruplandırmak mümkündür. Bu kanallar kitle iletişim ve kişilerarası iletişim araçları olarak sınıflandırılır (Güney, 2001:214).

1. Kişilerarası İletişim Araçları :Kaynak ve alıcıların yüz yüze gelmesi durumunda kullanılmaktadır. Örneğin; söz, yazı, resim , fotoğraf vb.
2. Kitle İletişim Araçları : Kaynak tarafından kodlanan bir iletinin televizyon, radyo, film, gazete vb. gibi kitle iletişim araçları ile gönderilmesidir. Kitle iletişim araçları sayesinde kaynağın mesajı çok sayıdaki kişi veya topluma iletilmiş olur.
3. Bir başka sınıflandırma şekli ise iletişim kanallarını beş duyu organı olarak değerlendirmektedir. İletiyi almada kullanılan kanallar beş duyu organı ile sağlanmaktadır. Alıcı beş duyusundan herhangi birini kullanarak kod açmayı sağlar. Ne kadar fazla duyu kullanılırsa iletişimin etkinliği o derece artar.

2.1.2.4. Alıcı

İletişim süresinde alıcı , kaynağın gönderdiği mesaja hedef olan kesimdir. Alıcı, bir kişi, örgütlenmiş ya da örgütlenmemiş bir grup ya da toplum olabilir. Alıcı

kaynaktan gelen iletinin iletişim araçlarını takip ederek ulaştığı kişidir (Ergin,2012:141).

Etkili bir iletişim için alıcının taşıması gereken bazı nitelikler vardır (Tutar ve Yılmaz, 2003 :29). :

- Alıcı mesajı doğru olarak algılayabilmelidir. Alıcının sorumluluğu gönderilen iletiyi gönderildiği gibi ve gönderiliş amacına uygun olarak alıp değerlendirmektir. Alıcı gönderilen mesajı algılayacak düzeyde ve istekte olması gerekir. Alıcının mesaja olan ilgisizliği, isteksizliği iletişimin etkin bir şekilde gerçekleşmesini engelleyecektir.
- Alıcı bilgili olmalıdır. Alıcı alınacak mesajla ilgili konuda bilgi sahibi olmalıdır. Yeterli bilgi birikimine sahip alıcı kısa sürede mesajı doğru şekilde algılar.
- Alıcı geri besleme sistemine sahip olmalıdır. Böylece alınacak mesajdaki eksiklikleri tamamlar ve istenilen davranışı uygun zaman dilimi içinde gerçekleştirir.
- Alıcı seçici olmamalıdır. Seçicilik mesajın kaynağının istendiği biçimde algılanmasına engel olmaktadır. Alıcılar mesajların içeriğine karşı olabildiğince uyum sağlamalı , objektif olmalı ve seçici davranmamalıdır.
- Alıcı bulunduğu düzleme uyabilmelidir. Kaynak ile alıcı aynı düzlemde yer almalıdır. Böylece alıcı kaynağın isteklerini kavrayabilecek ve kendi davranışlarının sınırlarını bilecektir.
- Alıcı kaynak olma niteliğini taşımalıdır. İletişim karşılıklı ilişkiler sistemidir. Bu nedenle zaman zaman alıcı kaynak, kaynak ise alıcı durumuna geçebilir. Alıcının da kaynak olma özelliği taşıması gerekir.

2.1.2.5. Kodlama

Bir bilginin, duygunun, düşüncenin veya kanının iletmeye uygun ve hazır bir mesaj haline gelmesine kodlama denir (Yüksel,2008:18). Etkili bir iletişim amaçta istenen davranışın gerçekleşmesiyle olur. Bunun için de ileti kodunun, kaynağın kodladığı gibi alıcı tarafından alınmasıyla ilgilidir (Tutar ve Yılmaz ,2003 :24).

Kaynak aklından geçen düşünceleri ve yargıları hedefin anlayabileceği şekilde aktarabilmelidir. Bu durumda dil kodlama için çok önemli bir aşamadır. Kodlama iletinin gönderileceği ortamın seçilmesi ile de alakalıdır. Bireylerin çevresindeki

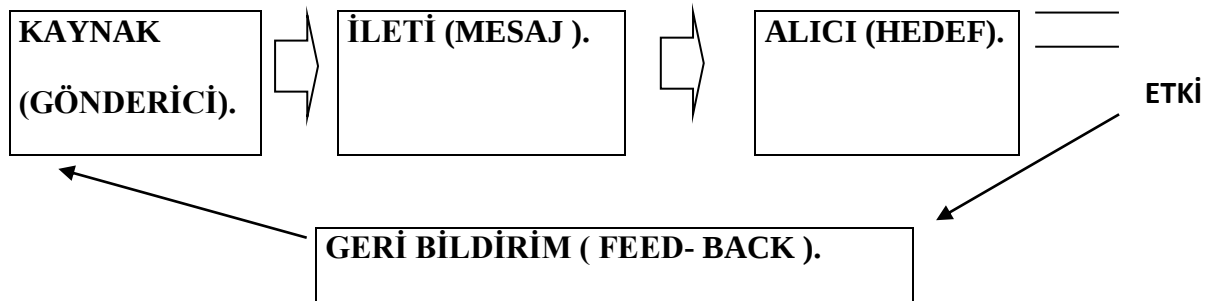
bireylerle günlük konuşmaları , her ortama bağlı farklı konuşma biçimlerini gerektirir ve böylece bu konuşmalar da ortamına göre kodlanır.

İletinin yorumlanarak anlamlı bir şekilde algılanması sürecine kod açma denir. Yani kodlanarak gelen iletinin içeriğinin tekrardan elde etmek için yapılan çözümlemedir (Çağlar ve Kılıç, 2010 :6). İletişim sürecinde kodlama kaynak, kod açma ise hedef yani alıcı tarafından yapılır. Alıcı ile kaynak anlayışlarının birleşmesi iletinin alıcı tarafından kod açımının başarılı bir şekilde yapılmasına bağlıdır (Tutar ve Yılmaz , 2003 :26).

2.1.2.6. Geri Bildirim

Geri bildirim ya da diğer adıyla geri besleme alıcının göndericiye verdiği cevap olarak tanımlanır (Bahar, 2012:15). Geri bildirim iletinin içerdiği duruma göre olumlu ya da olumsuz olmak üzere iki bölüme ayrılır. Pozitif geri bildirim, bir davranışı devam ettiği yönde pekiştirir. Yapılan bir konuşma sırasındaki alkışlar pozitif geri bildirim olarak gösterilebilir. Yani alıcı iletiyi tam anlamıyla algılar ve bunu kaynağa doğru bir şekilde iletirse olumlu geri bildirimdir. Negatif geri bildirim ise, iletinin alıcı tarafından kaynağın hedeflediği şekilde alınmadığını bildirir ve düzeltici bir işlev gösterir. İletişimde mesaj, hedef yani alıcı tarafından anlaşılmıyor ya da eksik anlaşılıyorsa buna olumsuz geri bildirim denir. Sıkıntılı bakışlar ,itirazlar,eleştirel mektuplar negatif geri bildirim örnekleridir (Tutar ve Yılmaz 2010: 19).

Bunun yanı sıra kaynağın gönderdiği iletilere tepkisiz kalmak, duymazdan gelmek, kaynağa hiçbir tepki vermemek de geri bildirimdir ve kaynak tarafından hiç hoşlanılmayan bir durumdur (Cüceloğlu , 2004 :50).

Şekil 1. İletişim Öğeleri (Bal ,2004 :13)

2.1.3. İletişim Türleri

İletişimi türlere ayırırken farklı kriterler kullanılabilir. Çoğunlukla kullanılan gruplandırmaların birinde iletişim dört gruba ayrılır. Burada anlatılan iletişim türleri aynı zaman da birer çatışma türüdür (Chaffe ve Berger , 1987 ; Rollof, 1987, Akt. Dökmen, 2000:21).

1. Kişi-içi iletişim ve çatışma
2. Kişilerarası iletişim ve çatışma
3. Örgüt-içi iletişim ve çatışma
4. Kitle iletişimi ve çatışma

2.1.3.1. Kişi-İçi İletişim (İçsel İletişim)

Bireyin dışa yansıtılmayacak biçimde simgeleri kendi bünyesinde üretmesi,aktarması ve yorumlaması yani kişinin kendisiyle iletişimidir. Bireyin kendisi ile iletişimi insanın kendi içinde kendisiyle kurduğu iletişimdir. Bu iletişim için “içsel” ya da “öz iletişim” kavramları kullanılmaktadır (Sezgin ve Akgöz ,2009: 32).

Kişinin kendi kendisine düşünmesi, bazı durumları kendi içinde tartışması, kararlar vermesi, çatışmalar yaşaması vb. gibi durumlar içsel iletişim olarak kabul edilir. İletişimin tüm boyutlarında kişinin kendisiyle iletişimi vardır. Biriyle görüşürken , ne söyleyeceğinin düşünürken ya da kiminle hangi şekilde iletişim kuracağını tasarlarken hep kendisi ile iletişim halindedir. Birey eğer kendi içinde bazı uyumsuzluklar ve çatışmalar yaşıyorsa çevresiyle olan iletişimine de yansır. İletişimsel sorunların çoğunun temelinde kişinin içsel iletişiminde yaşadığı sorunlar olduğu söylenebilir (Güngör, 2013 :19).

2.1.3.2. Kişilerarası İletişim

Kişilerarası iletişim “ iki ya da daha fazla kişi arasında meydana gelen mesaj alışverişidir.”(Bahar,2012:20). İletişimin en temel boyutlarından biridir. İki ya da daha fazla kişi bir araya gelerek ya da bir takım araçlar yoluyla gerçekleştirdikleri iletişimdir. Yüz yüze, telefonla, telgrafla , internet aracılığıyla gerçekleştirilebilir (Güngör, 2013 :50).

Bir süreç olarak kişilerarası iletişim üç temel basamaktan oluşur. İletişimin en temel basamağı “ bireyin kendini tanıması “ve kendiyile iletişim halinde olmasıdır. Birey

kendini tanımadan, hakiki duygularını ve olaylar karşısındaki tepkisini bilmeden çevresindekilerle sağlıklı bir iletişim kurması mümkün değildir. İkinci basamağı “ tek yönlü iletişim”dir. Yani geribildirim olmadığı bir iletişimdir. Üçüncü basamak ise “kişilerarası” iletişimdir (Özgüven , 2001:19).

Kişilerarası iletişim sözlü, sözsüz ve yazılı olmak üzere üç şekilde olmaktadır (Gürgeç,1997: 82). Bir iletişimin kişilerarası iletişim olabilmesi için şu üç kriterin olması gerekmektedir (Dökmen, 2000:24):

1. Kişilerarası iletişim içinde olanlar belli bir yakınlıkta ve yüz yüze olmalıdır.
2. İletişime katılanlar arasında tek yönlü değil karşılıklı bir mesaj alışverişi olmalıdır.
3. Belirtilen mesajlar sözlü ve sözsüz nitelikte olmalıdır. Sözlü ve sözsüz mesajların kullanıldığı iletişimler, örneğin yazışmalar kişilerarası iletişim sayılmaz.

a. Sözlü İletişim

Sözlü iletişim konuşma dili olarak da isimlendirilir. İnsanlararası iletişimde sözlü iletişimin yeri önemlidir. Bu iletişimde en etkili araç dildir (Çağlar ve Kılıç ,2010 :19).

Sözlü iletişimin yüz yüze olması onun en etkili iletişim biçimi olmasını sağlamıştır. Hedefin yalnızca işitmekle kalmayıp , göndericinin duygu ve niyetini açıklayan el ve yüz hareketlerini de görebilmesi etkili iletişim için çok önemlidir. Ayrıca anlaşılmayan yerleri sorarak anında geri bildirim elde edebilmektedir (Can, 1997 :253).

Sözlü iletişim dil ve dil ötesi olmak üzere iki başlık altında incelenebilir.

- Dil: Sözlü iletişim ya doğrudan , ya da radyo , gazete, dergi, televizyon gibi araçlar yardımıyla , dil ile gerçekleşir. Buna göre sözlü iletişimin temeldeki olmazsa olmaz faktörü konuşulan ya da yazılan dildir (Gökçe,2006 : 46).

- Dil ötesi: Dille iletişimde bireylerin “ ne söyledikleri”, dil- ötesi iletişimde ise “ nasıl söyledikleri” daha önemlidir. Yapılan araştırmalar , insanların birbirlerine ne söylediklerinden çok nasıl söylediklerine dikkat ettiklerini göstermektedir. Mesajın doğru aktarılması, seçilen kelimelerle ilgilidir. Fakat

algılanması ise önemli bir ölçüde dil ötesine göre olur. Yani dil ötesi iletişim, sözcüklerin yani dilin soyut manaları dışında bunları kullanırken yapılan tonlamalarla , duraklamalarla, sesin hızıyla , şiddetiyle , vurgulamalarıyla yapılmasıdır (Sezgin ve Akgöz ,2009: 43).

Sözlü iletişimde etkili ve başarılı olabilmek için bazı konulara dikkat etmek gerekmektedir. Bunlar şöyle sıralanabilir; (Çağlar ve Kılıç ,2010 :21).

- ✓ Samimi ve açık sözlü olmak,
- ✓ Konuşma becerisini olabildiğince geliştirmek,
- ✓ Konuşma tarzının iyi ayarlanması,
- ✓ Göz göze gelindiğinde bakışların kaçırılmaması,
- ✓ Konuşmada bazen mizahi ayrıntılara yer verilmesi,

b. Sözsüz İletişim

Sözsüz iletişim insanların belki de ilk iletişimsel davranışdır. Seslerin söze dönüşmesinden önce insanlar hiç kuşkusuz el ,kol, yüz, göz hareketleriyle anlaşmışlar. Doğa ve birbirleriyle mücadeleleri ve paylaşımları sürecinde beden hareketlerinin belli anlamlar yüklenerek sistemleştirilmesiyle sözsüz iletişim doğmuştur (Güngör , 2013: 40).

Kişilerarası yüz yüze iletişimde düşünceler sözlü , duygular ise sözsüz dil ile anlatılır. Yani konuşma dili duyguları anlatmada yetersiz kalır. Yapılan araştırmalara göre bir iletişimde beden dili %60, ses %30, sözcükler % 10 rol oynamaktadır. Bu da günlük iletişimde sözcüklerin etkisinin düşünüldüğü gibi yüksek olmadığı , beden dilinin mesajın iletilmesinde en etkili eleman olduğu göstermektedir (Bahar, 2012 :73).

Sözsüz iletişimde konuşma ya da yazı olmadan insanlar birbirlerine bir takım mesajları iletirler. Bu iletişim şeklinde insanların ne söyledikleri değil ne yaptıkları ön plana çıkar. Sözsüz iletişim kendi içinde 4 gruba ayrılır (Dökmen, 2000 :28).

- a.Yüz ve beden
- b.Bedensel temas
- c.Mekan kullanımı
- d.Araçlar

Yüz ve Beden : Beden dili, jest ve mimiklerden meydana gelir. Mimik , bireyin yüz ifadesidir. Yüz kaslarının belli bir manayı anlatmak için kullanımıdır.. jestler ise bedenin tamamının kullanılmasıdır (Zıllıoğlu, 1996 : 166).

Bedensel Temas: Genellikle beden dilini kullanırken el sıkışma, sarılma, öpme, kucaklaşma gibi bedenlerin yaklaşmasını belirten hareketlerdir (Çamdereli, 2008 :62).

Mekan Kullanımı : İnsanlar kendi çevrelerinde oluşturdukları boş mekanlar yoluyla da iletişim kurarlar. İnsanlara olan mesafemizi ayarlayarak onlara olan uzaklığımızı veya yakınlığımızı anlatmaya çalışırız. Sevdiğimiz insanlara yakın durmayı tercih ederken, daha az sevdiklerimizle aramızda mesafe bulunmasına dikkat ederiz. Mekan kullanımı şekli dostluğu ifade edebileceği gibi , statünün de bir göstergesi olabilmektedir (Tutar ve Yılmaz ,2010:60).

Araçlar : Kişilerarası iletişimde mesaj iletmek için kullandığımız yollardan birisi de bazı araçlar kullanmaktır. Rozetler takılması, belirli kıyafetler giyilmesi, çeşitli renklerin kullanılması insanlara çeşitli manalar iletir ve birbirlerine nasıl davranmaları gerektiğini belirlemektedir (Dökmen, 2000 :32).

c. Yazılı İletişim :

Yazının icadı ve kullanılmaya başlamasıyla insan iletişimine yeni bir boyut kazanmıştır. Yazı , sözlü iletişimin kayda geçen bölümü olarak da görülmektedir. Böylece yazı ile birlikte söz kalıcı bir hale gelmiştir. Sözlü iletişimin güçlenmesini sağlamıştır. Süreklilik kazandırmıştır (Güngör, 2013:42).

Yazılı iletişim ulaştırılmak istenen bilginin, düşüncenin gerçek özelliğini ve kapsamını yitirmemesi için kullanılan güvenilir bir yoldur. Alıcıya sorumluluk yükünü getiren bir iletişimdir (Sabuncuoğlu, 1998:84).

Yazılı iletişimin avantajları ve dezavantajları vardır (Bahar, 2012:54).

Yazılı iletişimin avantajları :

1. Kalıcıdır.
2. Kanıtlayıcıdır.
3. Tekrar tekrar aynı mesaja dönme imkanı olduğundan unutmayı engeller.
4. Bilgilerin toplanması ve değerlendirilmesi için alıcıya zaman kazandırır.
5. Sözlü iletişime oranla daha az yanlış yapma olasılığı vardır.

6. Aynı anda birçok kişiye veya gruba gönderme imkanı vardır.

Yazılı iletişimin dezavantajları:

1. Kaynak açısından zaman kaybına neden olur.
2. Gizlilik ilkesinden uzaktır.
3. Otorite imajı zayıftır.
4. Mesaj alan herkesin yaptığı yorum aynı değildir.
5. Alıcının mesajı anlayamaması halinde ,yanlış uygulamalar olabilir.
6. Geribildirim gecikmeli olmasına neden olabilir.

Yazılı iletişimin etkin olabilmesi için dikkat edilmesi gereken bazı hususlar vardır (Başaran, 1996 :66-67).

1. Yazılan yazı anlatılmak isteneni tam olarak anlatabilmelidir.
2. Anlatılmak istenen eksiksiz ve kısa olarak anlatılmalıdır.
3. Alıcıya uygun anlatım biçimi kullanılmalıdır.
4. Dilbilgisi kurallarına dikkat edilmelidir.
5. Yazılar alıcıyı etkilemeli , istenileni belirtmeli fakat kırmamalıdır.
6. Sade ve okunaklı olmalıdır.

2.1.3.3. Örgüt-İçi İletişim

Örgüt ortak bir amacı veya işi gerçekleştirmek için bir araya gelmiş kurumların veya kişilerin oluşturduğu teşkilattır (TDK,2011).

Örgütsel iletişim ise “örgütün işleyişini gerçekleştirmek ve amacına ulaştırmak için, hem örgütü meydana getiren çeşitli elemanlar, hem de örgüt ile çevre arasında meydana gelen sürekli bilgi ve fikir alışverişine ve gerekli ilişkilerin oluşturulmasına imkan sağlayan toplumsal bir süreçtir.”(Akad ve Budak, 1994:272). örgütlerin amaçlarına erişebilmeleri bu süreçle ilgilidir. Bu nedenle örgütsel iletişim , yönetimin esas işlevlerinden biridir. Örgütlerin belirli amaçları yerine getirebilmeleri için örgüt elemanları bu amaç için bir araya gelmeli böylece örgütleme fonksiyonu gerçekleştirilebilir.

Her örgütlü yapı kendine has bir örgüt iletişimi oluşturur. Örgüt iletişimi iletişim boyutlarına göre kurallarla kendine özgü planlar ve programlarla gerçekleşmektedir. Resmi niteliği olan örgütlerin iletişim kuralları yasalarla

belirlenirken , gayri resmi örgütlerin iletişim kuralları örgüt üyelerinin kararlarıyla , iletişim düzey ve biçimleri belirlenir (Güngör, 2013:50).

❖ **Kitle iletişimi:** Bazı bilgilerin ,sembollerin, bazı hedefler tarafından meydana getirilmesi, geniş kitlelere aktarılması ve bu kitle tarafından yorumlanması süreci kitle iletişimini oluşturur. Kitle iletişiminde kaynak ile hedef arasındaki kanallar , kitle iletişim araçlarını oluşturur. Kitle iletişim araçları arasında radyo, televizyon, gazete , dergi, el ilanı, roman , tiyatro vb. yayınlar yer alır (Dökmen, 2000:38-39).

❖ **Grup İletişimi :** Grup iletişimi kişilerarası iletişimde olduğu gibi önemli olan nicelik değil , bireyler arasındaki ilişkinin sistematik niteliğidir. Gruptaki sayı ne olursa olsun , grup yapısı içinde bir araya gelmiş bireyler arasındaki ilişkiye grup iletişimi denir. Grup içindeki bireyler grup içinde birbirine bağlı olup , davranışlarını ve tutumlarını grubun temel amaçları doğrultusunda biçimlendirirler.aile içindeki küçük gruplar , arkadaş grupları grup iletişimine örnek olabilir. Ancak aile aynı zamanda örgütlü bir yapı olduğundan örgütsel iletişime de örnektir (Güngör, 2013:50).

2.1.4. İletişim Becerileri

Beceri çeşitli faaliyetlerde yeterlik ve uzmanlık demektir. Bireyin bir faaliyeti yapabilmesi, istediği hedefe erişmek için önceliklerini yapabilmesine beceri denir. Beceri, bir beceriye ehli olup olmama biçiminde anlaşılmamalıdır. Kişinin sahip olduğu becerinin baskın ve güçsüz taraflarının birleşimidir. İletişim için de bu böyledir. Yani iletişimin hem güçlü hem de zayıf yanları bireyin iletişim becerilerini oluşturur (Şıraman, 2006: 29).

Bireyler doğumundan itibaren belli bir donanım ve birikimle dünyaya gelirler. Fakat iletişim ilişkileri , iletişim becerileri bir anda oluşmaz. Bireyler etrafındakilerle etkileşime girerek iletişim kurmayı öğrenirler. Bu sebeple insanlar uygun bir iletişim ortamında bulunduklarında sağlıklı iletişim kurmayı öğrenirler.

İletişim becerileri birçok araştırmacı tarafından tanımlanmıştır. Bu tanımlardan bazıları şöyledir:

İletişim becerileri, “empati ve saygıyı etki bir şekilde kullanıp , duygu ve düşünceleri bir diğer bireye olduğu gibi ben dili yoluyla aktarabilme , ben mücadelesi vermeden , başkalarını yok sayarak kendi çıkarlarını gözetip, aktif dinleyip,sözsüz

iletiler ile sözlü iletiler arasında tutarlı olup bireyin karşısındaki bireylerle sağlıklı ilişkiler kurasını sağlayıp , kişinin toplum içinde yaşamasını kolalaştıran ve diğer bireylerden pozitif tepkiler alan öğretilmiş davranışlar “ şeklinde tanımlanabilir (Şahin, 1997:207).

Deniz (2003:33). tarafından iletişim becerileri , “bireylerin göndermiş oldukları iletilerin doğru bir şekilde kodlaması, ulaştırması ve bu iletileri doğru bir şekilde yorumlamasını sağlayan aktif bir dinleme ve tepkide bulunma becerisinin tamamı” şeklinde tanımlamıştır.

İletişim becerisi, Özer (2000,147). tarafından , durumları , olayları farklı yönlerden ele almayı gerektirir . İletişimde önemli olan iletilerin doğru bir şekilde algılanmasıdır. Sağlıklı iletişimin sağlanamamasının asıl sebeplerinden biri iletilerin çarpıtılarak algılanmasıdır. Özer’e göre iletişim bir beceri olduğu gibi iletişim kuramama da bir beceridir.bireyler sağlıklı iletişim kurmayı nasıl öğreniyorlarsa, kuramamayı da öğrenirler. İletişimin bir süreç olduğu ve sağlıklı iletişimde öğrenilebilecek bir davranıl olduğunu kabul etmektedir.

Yapılan bir başka tanımda iletişim becerisi; karşıdaki bireylerden gelen mesajlarla ilgili gerekli değerlendirmeleri seçip mesajın özünü alabilmektir. Etkili bir iletişimin sağlanabilmesi amacın gerçekleştirilme seviyesiyle ilgilidir. Alıcı kişi ya da kitle , gönderilen mesajı, gönderenin yani kaynağın gönderdiği şekilde algıladıysa iletişim amacına alışmış ve etkili olmuştur (Demiray, 2008: 92). Doğru ve etkili bir iletişimin sağlanması bireylerin sahip olduğu iletişim becerileriyle ilgilidir (Cüceloğlu, 2004:50). İletişimin sağlıklı ve etkili olabilmesi için üç temel şarttan bahsetmektedir.

❖ **Doğallık** : Bireylerin karşısındaki bireye dürüst, içten ve net olması doğallık kavramını açıklar. Kişinin içten olması iletişim esnasında güvenirliliği de arttırır (Cüceloğlu, 2004 : 50).

❖ **Kabul etme / Saygı** : İnsanların varlıklarına saygı duymaları ve bireyin kendine has özellikleri ile birlikte kabul etmelerine “ koşusuz kabul “ denir (Cüceloğlu, 2004:52). Kabul karşıdaki bireye verilen önemin belirtisidir. Özellikle ebeveynler ve öğretmenler çocukları, gençleri farklı bir birey olarak görüp kabul etmeli , duygu , düşünce ve davranışlarında özgür olduklarını bilerek onlara saygı göstermelidir. Kabul

etmek, onaylamak ile karıştırılmamalıdır. Özellikle ergenler, olumlu- olumsuz , iyi-kötü taraflarıyla olduğu gibi kabul edilmelidir (Ertürk,2010 :13).

❖ **Empati** : Empati, bir bireyin kendisini karşısındaki bireyin yerine koyarak onun duygu ve düşüncelerini doğru olarak onaylayabilmesidir. Empati yalnızca empati kurulan kişiye faydası olan bir etkinlik değildir. Empati kuran kişi için de çok önemlidir. Bu nedenle empatik beceri düzeyleri yüksek olan bireyler çevrelerindeki insanlara yardım eder ve bu yüzden çevreleri tarafından seçilir, takdir edilirler. Toplumla uyumlu ve duyarlı bireylerin empati kurma becerileri yüksektir. Bunun aksine suç işleyen kişilerin ve çevresine duyarlı olmayıp kötü davranan bireylerin ise empatik becerileri düşüktür (Dökmen, 2000 :136-150).

Bir insanın karşısındaki bir kişi ile empati kurabilmesi için gerekli olan unsurlar şunlardır : (Dökmen, 2000:135).

1. Empati kuran kişi kendini karşısındakinin yerine koyup , olay ve durumlara onun gözüyle bakabilmelidir.
2. Empati kurabilmemiz için karşımızdaki bireyin hem duygu hem de düşüncelerini doğru anlayabilmemiz gerekir.
3. Karşımızdaki kişiye onun duygu ve düşüncelerini anladığımıza dair belirtilerde bulunmazsak, yani eğer onu anladığımızı ona tam olarak ifade edemezsek empati kurmuş olmayız.

2.1.4.1. Konuşma

Konuşma , insanlar arasında iletişimi sağlayan ve anlatıma yarayan bir işaretler sistemi ve örgütüdür. Konuşma, konuşan kişinin diğer bireyleri de ilgilendireceği tahmini ile ve karşındaki birey ya da bireylerle bir uzlaşma sağlamak için, fikirlerini dil ve ses yoluyla haberleşme kanalları aracılığıyla aktarmasıdır (Demiray, 2008 :136).

Konuşma, birden fazla organın birlikte hareket etmesiyle meydana gelen karmaşık bir durumdur. Bu nedenle, konuşmanın sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesi için öncelikli olarak işitme organlarını sağlıklı çalışması gerekir. Organların en az birinde sorun olması konuşmanın etkili ve sağlıklı olmasını engeller (Temizyürek, 2014:45).

Konuşma insanların çevresindekilerle anlaşmasını sağlayan en etkili yoldur (Özdemir, 2004 :21). konuşmanın etkili olabilmesi için dinleyenin olması gerekir. Konuşan kişinin söylediklerine ilgi duyan varsa , aktif bir şekilde dinleyen varsa

konuşma bir önem taşır. Konuşmanın etkili olabilmesi için bazı özellikleri taşıması gerekir: (Gecikli, 2008 :286).

1. Konuşma sürükleyici ve anlaşılabilir olmalıdır.
2. Konuşma doğal olmalıdır.
3. Konuşma hızı iyi ayarlanmalıdır. Çok hızlı ya da çok yavaş olmamalıdır.
4. Ses tonu iyi ayarlanmalıdır. Çok yüksek ya da kısık ses tonu kullanılmamalıdır.
5. Konuşma monoton olmamalıdır. Vurgular yardımıyla gerekli iniş çıkışlar yapılmalıdır.
6. El ve kol hareketleri fazla olmamak şartıyla kullanılabilir.
7. Göz teması kurulmalıdır.
8. Ayakta konuşma yapmak daha etkilidir.
9. Konuşma esnasında kağıda bakmaktan kaçınılmalıdır.
10. Konuşma yapılan ortam çok büyükse en arkada oturanlara da bakılmalıdır.
11. Çok eski ya da çok yeni kelimeler kullanılmamalıdır.
12. Konuşma yapan kişi yumuşak durmalı ve hafif gülümsemelidir.
13. Çok uzun konuşma yapılmamalı ya da ara verilmelidir.
14. Konuşma esnasında espriler yapıp, konuya uygun fikirler anlatılabilir.
15. Konuşma yapan kişi dinamik ve hevesli olmalıdır.
16. Konuşmanın belli bir planı olmalıdır. Giriş , gelişme ve sonuç yapılmalıdır.

2.1.4.2.Dinleme

Dinleme , sözel mesajlardan bilgi ve düşünceleri alma ve ayıklama sürecidir (Telman ve Ünsal, 2005:89). Dinleme çok önemli bir iletişim becerisidir. Fakat insanlar tarafından yanlış algılanmaktadır. Dinleme sadece duymak değildir. İşitileni anlamlandırma işidir.

İnsanlar dinleme becerisini doğuştan gelen doğal bir olgu olarak kabul ederler. Oysa dinleme konuşma, yazma ve okuma gibi öğrenilen beceridir. Dinleme esnasında dinleyen her kişi aynı mesajı almaz. İnsanlar kendi görüş açlarına göre dinlediklerini yorumlarlar (Demiray, 2008 :174-175).

İşitme, dinleme eyleminin ilk aşamasıdır. Çünkü dinleme işi, sözcüklerin ve anlatılmak istenenin anlaşılmasını kapsar. Dinleme konuşmaya göre daha fazla enerji harcanmasına neden olur. Çünkü insan konuştuğu esnada yapılan hataları fark edip

düzeltebilir. Ancak dinleme anında hatanın farkına bile varılmaz. Barker (1981). tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre insanlar uyku saatlerinin dışında, hayatlarının %17'sini okumaya, % 14'ünü yazmaya, %16'sını konuşmaya ve %53'ünü ise dinlemeye ayırmaktadır (Bahar, 2012:45).

Aktif bir dinleyicide şu özellikler bulunmalıdır (Gecikli, 2008: 290-291):

1. Dinleyici kendini karşıdakinin yerine koymalıdır. Empatik olmalıdır.
2. Konuşanı cesaretlendirici bir tutum sergilemelidir. Kısa sorular sormalıdır.
3. Dinleyici de konuşmacı ile göz teması içinde olmalıdır
4. Dinlediğini konuşan kişiye davranışları ve sözleriyle belli etmelidir.
5. Dinlerken kısa notlar almalıdır.
6. Kendi duygu ve düşüncelerine ters düşen konuşmalardan ve tartışmalardan kaçınmalıdır.
7. Konuşmanın sonu gelmeden sonuç çıkarılmamalıdır.

2.2. Öğretmenlik Mesleği

2.2.1. Meslek Nedir?

Meslek kelime anlamı olarak “yol, gidiş, usul, tarz, tertip” anlamlarına gelmektedir (Büyük Türk Ansiklopedisi, 1990: 847). Meslek, toplumdaki sosyal, ekonomik ve teknolojik yapı ihtiyacından doğan ve bir iş bölümü sonucu ortaya çıkan, bireyin ilgi ve yeteneği ile sosyal faaliyetlere katılma gereksinimi ihtiyacı sonucunda oluşan ve toplumun bireyden sosyal ve ekonomik yaşamda görev üstlenmesi sonucunda ortaya çıkmış olan bir yaşamsal etkinlik olgusudur (Hacıoğlu ve Alkan ,1997 :24). Bir diğer tanıma göre meslek, insanlara faydalı mal veya hizmet üretmek ve bunların karşılığında bir gelir sağlamak için yapılan, belli bir eğitim sonunda kazanılan ve kuralları toplum tarafından belirlenmiş faaliyetler bütünüdür (Kuzgun, 2006 :126).

2.2.2.Öğretmenlik Mesleği

Öğretmenlik, insanlık tarihi kadar eski bir meslektir. İnsanın doğduğu andan itibaren çok zayıf, çaresiz ve hiçbir bilgiye sahip olmayan birey olması öğretmenliği vazgeçilmez hale getirmektedir. İnsan davranışlarının neredeyse tamamına yakını

öğrenilmiş tutum ve davranışlardan oluşmuştur. Bu nedenle öğretmenler olmaksızın öğrenilmesi imkansızdır (Ergun,1999:61).

Ülkemizde Milli Eğitim ile ilgili yasalarda öğretmenlik, özel uzmanlık bilgisi gerektiren bir meslek olarak tanımlanmaktadır. 789 sayılı Maarif Teşkilatına Dair Kanun ‘da (1926).”maarif hizmetinde asıl olan muallimlik” ifadesi bulunur. Tevhid-i Tedrisat Kanunu’nda (1924). öğretmenlik bir meslek olarak kabul edilmiştir. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nda (1973).ise öğretmenlik, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan uzmanlık mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitimi’nin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak yapmakla görevlidirler (Celep,2004: 26).

Kaliteli bir eğitim sisteminin temelini öğretmenler oluşturmaktadır. Bu nedenle birçok ülkede öğretmen yetiştirme ve öğretmenin niteliğinin artırılması gibi konular sürekli tartışılmaktadır.

Her mesleğin olduğu gibi öğretmenliği de diğer mesleklerden ayıran özellikleri vardır. Bu özellikler (Erden, 1998: 31-33):

1. Öğretmenlik tüm ülkelerde görülen en yaygın meslektir.
2. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu devlet kontrolünde bulunan eğitim kurumlarında çalışan memurlarıdır.
3. Öğretmenlik birçok ülkede çalışanların sayısının fazla olması sebebiyle geliri en düşük meslektir.
4. Öğretmenlerin gelirlerinin düşük olması ve eğitim verdikleri yaş grubunun küçük ve bu grubun bilgi düzeyinin az olması nedeniyle statüsü çok yüksek değildir.
5. Öğretmenlik mesleğinin statüsünün düşük ve maaşının az olması sebebiyle öğretmenler başka alanda çalışıp mesleği terk etmektedirler.

Meslek seçimi önemli bir karardır. Çünkü insanlar seçtikleri meslek ile bir ömür boyu uğraşmaktadırlar. Bu nedenle bireyle meslek seçimi kararını verirken ilgi ve yeteneklerini göz önünde bulundurmalıdırlar. Bireyler meslek seçimini yaparken sadece maddi boyuttan düşünmemelidirler. Seçilecek olan mesleğin şartlarını ve kendi hayat koşullarını kıyaslayıp en doğru seçimi yapmalıdırlar.

Öğretmenlik çok iyi bir meslektir. Sadece temel ekonomik ihtiyaçlarını karşıla garantisi olması sebebiyle bu mesleği seçenlerin iyi bir öğretmen olabilmeleri zordur. Öncelikle öğretmenliği sevmek gerekir. Eğer öğretmenlik mesleğini sevmeden yaparlarsa hem kendilerine hem de öğrencilerine işkence yapmış olurlar (Ergun, vd., 1999:67).

2.2.3. Öğretmenlerin Rolü

Öğretmenler, çocuklar için ebeveynlerden sonra gelen en önemli rol modellerindendir. Öğretmenler çalıştıkları kurumlarda öğrencileri ile her alandan yakından bizzat ilgilenen , onları yetiştiren kişilerdir. Öğretmenler bu nedenle hayat tarzları,kişilik özellikleri ve davranışları açısından öğrencilerine örnek olmak zorundadırlar (Livatyalı, 2004 :185).

Bir öğretmenin okul içinde üstlendiği çeşitli roller vardır. Bu roller şunlardır (Celep, 2004:33-34):

- Temsilcilik
- Bilgi kaynaklığı
- Hakemlik
- Eğiticilik
- Liderlik
- Arabuluculuk
- Yargıçlık
- Ana –babalık
- Rehberlik
- Danışmanlık
- Yöneticilik
- Öğreticilik
- Araştırma uzmanlığı
- Girişimcilik
- İşbirlikçilik

2.2.4. Etkili Bir Öğretmende Bulunması Gereken Nitelikler

Her birey için etkili öğretmenlik kavramı farklıdır. Etkili bir öğretmen kavramı, kimine göre cesaret verici, cana yakın, şefkatli , mükemmeliyetçi olarak belirtilirken ; kimine göre ise zeki, duygusal, komik ve rahat biri olarak ifade edilebilir (Rubio, 2009:36).

Etkili öğretmen tanımı, öğrenciye, okul yöneticilerine veya velilere göre değişebilmektedir. Öğrenciler bol not veren , eğlenceli ders anlatan öğretmenleri ;

veliler kendileri ile iyi iletişim kuran öğretmenleri; okul yöneticileri ise verilen işi yerine getiren ve uyumlu öğretmenleri iyi olarak kabul ederler. Gerçek anlamıyla etkili öğretmen tanımı ; öğrencinin uygulanan programın doğrultusunda öğrenmesine yardımcı olan öğretmendir. Öğretmenlik mesleğinin iki temel niteliği vardır: (Erden, 1998 ;38).

- Kişisel Nitelikler
- Mesleki Nitelikler

2.2.4.1. Etkili Bir Öğretmende Bulunması Gereken Kişisel Nitelikler

Öğretmenler mesleklerini başarılı bir şekilde yerine getirebilmeleri, eğitimin etkinliğini ve verimliliğini arttırabilmelerinde kişisel özelliklerin önemli bir rolü vardır. Öğretmenlerin kişisel özelliklerini öğrencilerde sevgi, saygı, hoşgörü oluşturabileceği gibi endişe ve korku da yaratabilir (Ergun vd., 1999: 77).

Erden (1998). tarafından kişisel nitelikler şöyle sıralanmıştır:

1. Hoşgörülü ve sabırlı olma
2. Açık fikirli, esnek ve uyarlayıcı olma
3. Sevecen , anlayışlı ve esprili olma
4. Cesaretlendirici , destekleyici olma
5. Yüksek başarı beklentisine sahip olma
6. Adil ve tarafsız olma

2.2.4.2. Etkili Bir Öğretmende Bulunması Gereken Mesleki Nitelikler

Öğretmenlik mesleği sorumluluğu fazla olan bir meslek grubudur. Öğretmenlerin asıl görevi başarılı bir şekilde öğrenmeyi sağlayabilmektedir. Tam anlamıyla öğrenmeyi sağlayabilmesi için kişisel özelliklerin yanında bazı mesleki özelliklere de sahip olması gerekir.

Küçükahmet (1994). ‘ e göre” Yaşadığımız bu çağda bilen öğretir!”sloganı geçerli değildir. Bilen kişinin bildiğini nasıl öğreteceğini bilip planlaması gerekir. Bu da öğretmenlik meslek bilginse sahip olmakla mümkün olur. Bu nedenle bir fizikçiyi fizik öğretmeninden, bir kimyacıyı kimya öğretmeninden ve bir tarihçiyi tarih öğretmeninden ayırt eden en önemli farklardan biri alan bilgisinin yanı sıra öğretmenlik bilgisine de sahip olmasıdır (Çakmak, 2015 ; 17).

Öğretmenlerin sahip olması gereken mesleki nitelikler şunlardır:

✓ **Genel Kültür :**

Öğretmenlik mesleğini aktif bir şekilde yapabilmek için belirli bir seviyede genel kültür bilgisine sahip olmak gerekir. Öğretmenlerin günlük yaşananlar karşısında belirli bir fikir ortaya koyması , öğrencilerin bakış açısını geliştirmesi için genel kültür birikimi gereklidir (Taşpınar ,2002; 155).

Öğretmenler sadece yaşadıkları bölgenin özelliklerini değil, toplumun da ortak değerlerini bilmelidirler. Öğretmenler kendi yerel kültürleri ile toplumun ortak değerlerini kaynaştırıp öğrenciye sunmalıdır. Görev yaptıkları yerleşim yerinin özelliklerini , aile yaşam biçimlerini bilip buna göre davranmalıdır (Erden , 1998;43).

Öğretmenler sadece kendi disiplin alanı değil , diğer disiplin alanları hakkında da bilgi sahibi olmalıdır. Örneğin Türk dilini iyi bilmeli ve derste etkin bir şekilde kullanılmalıdır. Basit ilişkiler kurabilecek kadar yabancı dil birikimine sahip olmalıdır (Ergun vd., 1999; 83-84).

✓ **Alan Bilgisi :**

Öğretmenin başarılı bir öğretim yapabilmesi için yeterli alan bilgisine sahip olması gerekmektedir. Önemli olan öğretmenin sadece yeterli bilgiye sahip olması değildir. Bu bilgileri nasıl öğreteceğine dair öğrencilere ve programa göre planlamasıdır.

Öğretmen kendi alanına ait tanımlara , kavramlara , yapılan araştırmalara hakim olmalıdır. Alanın özelliklerini anlamlı bir şekilde öğrenciye aktarabilmelidir. Kendi alanına ilgi duymalı, alanıyla ilgili gelişmeleri takip etmeli ve kendi alanını günlük yaşantısıyla ilişkilendirmelidir (Yetim ve Göktaş, 2004 :541-550).

✓ **Mesleki Beceri ve Yeterlilikler :**

Öğretmenler ne kadar alan bilgisine sahip olursa olsun öğrencilere bilgileri iletemezlerse başarılı olamazlar. Bu sebeple, gerekli öğretme becerisine sahip olmaları gerekir. Öğretmenler bu becerileri öncelikli olarak meslek yetiştirme programlarında bulunan öğretmenlik meslek bilgisi dersleri ve yapılan uygulamalar ile elde ederler (Erden, 1998, 44).

Öğretmenlik mesleğinin görev ve sorumlulukları ile Milli Eğitim Geliştirme projesi incelendiği zaman öğretmenlerde bulunması gereken mesleki yeterlilikler şöyle sıralanmaktadır: (Celep, 2004 :29).

- **Planlama:** Öğretim sürecinin planlanması , öğrenci ihtiyaçları ve disiplin alanı dikkate alınarak yapılmalıdır. Ders planının giriş, gelişme ve değerlendirme aşamaları dikkatli bir şekilde hazırlanmalıdır.
- **Öğretim Süreci :** Öğretim hedeflerine ve öğrenci ihtiyaçlarına uygun yöntemler seçilip etkili bir şekilde kullanılabilir.
- **Sınıf Yönetimi :** Öğretim hedeflerine ulaşabilmek için geçerli öğrenme ortamı yaratılıp etkili bir şekilde yönetilmelidir.
- **İletişim :** Öğrenci ihtiyaçlarına göre öğrencinin derse aktif katılımını sağlamak için sözel ve bedensel dilini derse ilgi çekici hale getirebilmek için aktif kullanılmalıdır.
- **Ölçme ve Değerlendirme :** Derse, konuya ve öğrenciye uygun ölçme araç ve tekniklerinden yararlanarak değerlendirme yapılmalıdır.

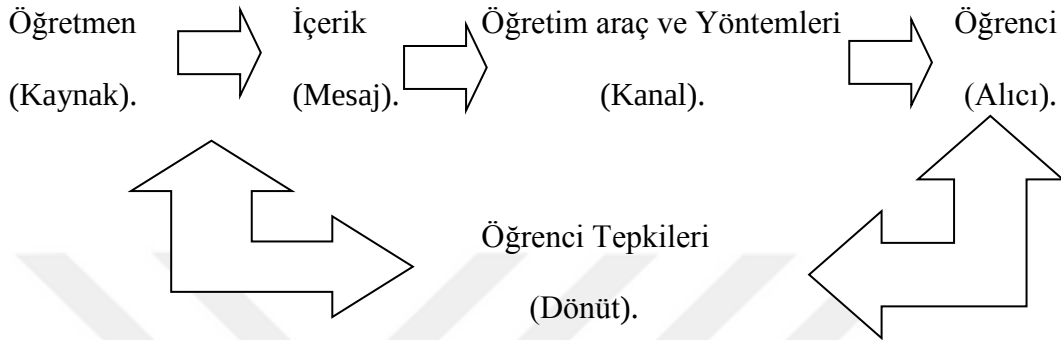
2.3. Eğitimde İletişim

Eğitim, insanlarda kalıcı davranış değişikliği sağlamak için en önemli araçlardan biridir. Etkili bir öğretim sağlamak için etkili bir iletişim kurmak çok önemlidir. Eğitimde iletişim öğretmen ve öğrencinin tanışması ile başlar. Bu tanışmada öğretmen önce kendini tanıtır ve öğrencilerin yanında olmaktan mutlu olduğunu belirtir. Tanışma , öğretmenin öğrenci hakkında bilgi toplaması hem de sınıf ortamını yumuşatması için bir fırsattır. Tanışma öğrencileri hem önemsendiklerini anlamaları hem de özgüvenlerini geliştirmeleri açısından önemlidir (Ök vd., 2000:3).

Eğitimin en önemli öğelerinden biri iletişimdir. İletişim hem akademik bilgilerin aktarılıp öğretilmesinde hem de sınıf yönetiminde çok önemlidir. Bir öğretmenin görevini en iyi şekilde yapması için ruh bilimi ve iletişim kuramıyla ilgili bilgiye sahip olması gerekir (Yavuzer, 2003 : 165). Eğitim ile öğretim , öğrenci ile öğretmen arasındaki ilişkiye ; iletişim ise kaynak ve alıcı arasındaki dayanan bir süreçtir. İletişim ve eğitim-öğretim süreçlerinin öğeleri birbirine benzemektedir. Her ikisinin de girdisi,

süreci ve çıktıları vardır. Her iki sürecin verimliliğinin artması için iyi bir organizasyona ihtiyacı vardır (Ergin, 2008 ;20).

İletişim süreci ile eğitim- öğretim sürecinin benzerliği aşağıdaki şekilde gösterilmektedir (Ergin, 2012: 178).

Şekil 2. Öğretme- Öğrenme Süreci ile İletişim Süreci Benzerliği

Sınıf içindeki iletişim sürecine bakıldığında öğretmen kaynağı, öğrenciler alıcısı, öğretmenin öğrencilerle paylaşmak istediği içerik mesajı, bu içeriği aktarırken kullandığı yöntemler kanalı öğrenci tepkileri ise dönütü yansıtmaktadır (Ergin, 2012;178).

2.4. Öğretmenlik Mesleğinde İletişim

Bütün mesleklerde önemli olduğu gibi öğretmenlik mesleğinde de iletişim oldukça önemlidir. Eğitim ortamında etkili bir iletişimin olabilmesi için kaynak konumunda bulunan öğretmenin sağlıklı bir iletişim kurması gerekmektedir.

Sınıf içi iletişim akademik bilgileri aktarmayı ve öğrenme- öğretmeyi esas alan bir iletişimdir. Öğrenci her zaman öğrenmeye istekli olmayabilir. Öğrenciyi öğretim- öğrenim sürecine dahil edecek ve bu sürecin verimli olmasını sağlayacak öğretim felsefesi ve yöntemleri kadar temel iletişim becerilerine de öğretmenin sahip olması gerekir. Bu becerilerin temelinde ise konuşma vardır. Konuşma, öğretmen-öğrenci ilişkisini olumlu ya da olumsuz yönde etkileyici bir role sahiptir (Kuzu, 2003: 2).Öğretmenlerin iyi iletişim becerisine sahip olması öğrenci başarısının temel

kaynağıdır. Öğretmenin zayıf bir iletişim becerisine sahip olması öğrencinin öğrenmesini ve gelişmesini engelleyebilir (Khan vd.,2017: 18).

Öğretmenler öğrencilerdeki bilgi birikimini ortaya çıkarmak ve öğrencilere gerekli bilgileri aktararak , öğrencilerin sorularına cevap vermek için iletişimi kullanırlar. Sınıf ortamında bunları gerçekleştirebilmek için çoğu zaman iletişimde dili kullanırlar. Öğretmenler iletişimde çeşitliliği artırarak öğrencilerin vizyonunu genişletip hayata olan bakış açılarını da geliştirirler (Mohd ve Halim, 2014:473).

İletişim sürecinde kaynak konumunda olan öğretmen iletişimi başlatan kişidir (Ergin, 1995). Kaynak olan öğretmen hedefe ulaşmak için öğrencilerde dinleme alışkanlığını kazandırması gerekmektedir. Öğrencilere dinleme alışkanlığı kazandırmak için de çeşitli etkinlikler yapmalıdır. Tekerleme, bilmece, bulmaca gibi sınıf içi etkinliklere yer vermelidir (Ağca, 2009 : 33).

Öğretmenin iletişim becerisini arttırmak amacıyla iletişim olgusunu analiz ederken öncelikle kendine şu soruları sorup cevaplaması gerekir (Ergin, 2012:176):

- Göndereceğim mesaj sonrasında ne olmasını bekliyorum ?
- Çevremi etkileme anlamında neyi başarmak istiyorum ?
- Gireceğim iletişim sonucunda öğrencilerimin neye inanmalarını, ne söylemelerini ve ne yapmalarını istiyorum?
- Psikolojik anlamda ,öğrencilerimde hangi etkiyi yaratmak ve hangi tepkiyi almak istiyorum?

Bu soruları kendine soran ve cevaplayan öğretmenin daha etkili bir öğrenme-öğretme süreci oluşturabileceği düşünülmektedir.

Sınıf içi iletişimin etkili olabilmesi için öğrencinin iletişime açık olması gerekmektedir. Bunu sağlamak için sınıf öğretmenin göstermesi gereken bazı davranışlar bulunmaktadır: (Olgun, 2005: 8).

- İletişim sürecini öğrenciye odaklı hazırlamalıdır.
- İçten davranmalı, samimi olmayan davranışlardan kaçınmalıdır.
- “Ben” dilini kullanmalıdır.
- Sınıfta demokratik ortam oluşturmalıdır.
- Öğrencilere imkan eşitliği vermelidir.

- Hem kendine ,hem de öğrencilerine güvenmelidir.
- Anlaşılır ve sürükleyici bir dil kullanmalıdır.
- Sözleri ve davranışları bütünlük göstermelidir.
- Öğrenci katılımı arttırmak için çeşitli etkinlikler yapmalıdır.
- Etkin dinleme becerisine sahip olmalıdır.
- Öğrencilerini koşulsuz sevip onlara hoşgörölü davranmalıdır.
- Titiz ve bakımlı olmalıdır.
- Beden dilini etkili kullanmalıdır.
- Öğrencilerine adlarıyla hitap etmelidir.
- Öğrencilerinin haklarına saygılı davranmalıdır.

Sınıf içi etkileşimde öğrenciyi etkili hale getirebilmek için öğrenci grubunun fiziksel, bilişsel , duyuşsal özelliklerinin çok iyi bilinmesi gerekir. İlköğretimin 1. kademesindeki öğrenciler 7-12 yaş arası çocuklardan oluşur. Bu yaş grubundaki çocukların fiziksel, bilişsel ve sosyal gelişimleri ne kadar iyi bilinirse kurulan iletişim de o kadar etkili olur. Sınıf içi etkileşimin bir diğer önemli ögesi sınıf ortamıdır. Sınıf ortamının diğer ortamlara benzemeyen bazı özellikleri vardır (Bacanlı, 2002:54).:

1. Çok boyutluluk: Sınıfta aynı anda birçok olayın gerçekleşmesidir.
2. Eşzamanlılık : Aynı anda pek çok durumun gerçekleşmesidir.
3. Çabukluk: Sınıfta gerçekleşen olayların hızlı olmasıdır.
4. Öngörölmezlik ve Aşıkılık: Sınıfta olan olayların önceden tahmin edilemez olmasıdır.

Bu özellikler sınıf ortamının düzenlenmesinde çok etkilidir. Etkili bir iletişim kurabilme için düzenli bir sınıf ortamının olması gerekir. Çünkü öğrencilerin yani alıcının en doğru şekilde anlamasını sağlamak için düzenli bir öğrenme-öğretme ortamı şarttır.

2.5. Öğretmenlerin Karşılaşabilecekleri İletişim Engelleri

İletişim sürecinde bir mesajı verilmesini ya da alınmasını negatif yönde etkileyen tüm faktörler iletişim engelleridir. Sınıfta iletişi engeli oluşturan faktörleri gruplandırırşak (Ergin,2012: 173-174):

2.5.1.Kaynak olarak öğretmenin oluşturduğu engeller

- Öğrencileri tam olarak tanımaması
- Öğrencilerin gözünde güvenilir, inanılır ve çekici olmaması
- Derse hazırlıksız gelmesi
- İçeriği aktarırken çok sözcük kullanıp ,az örnek vermesi ve çoğunlukla düz anlatım yöntemini tercih etmesi,ilgi çekici yöntem ve teknikler kullanmaması
- Öğrenciler tarafından hiç duyulmayan , algılanmayan sözcükleri kullanması

2.5.2.Alıcı olarak öğrenciden kaynaklanan engeller

- Sınıfta bulunma amacını bilmemesi
- Hayalperest olup ,bilerek kendini ders dışına itmesi
- Konuları kendisi için ilgi çekici görmemesi
- Öğretmenin mesajlarına tepki vermemesi

2.5.3.Sınıf ortamından kaynaklanan engeller

- Oturma yerlerinin ve oturma düzeninin rahat olmaması
- Aşırı soğuk , aşırı sıcak, rutubetli, kirli, ışıksız olması

2.5.4.Araç-gereçlerden kaynaklanan engeller

- Öğrenci seviyesine uygun olmaması
- Sesi ,görüntüyü iyi iletmemesi
- Kullanılamayacak derecede bozuk olması
- Sayısının yeterli olmaması

Bu maddelere genel olarak bakıldığında sınıfta iletişim engeli oluşturan birçok etken vardır. Tüm bu faktörlere rağmen öğretmen ve öğrenci iletişim halinde olmalıdır. Önemli olan iletişimi bozan bu engellerin belirlenip, düzeltilebilmesidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın yöntemi, meta analizin tarihçesi, meta analiz türleri, meta analiz yöntemindeki işlem basamakları, meta analizin avantajları ve sınırlılıkları, meta analize dahil edilecek çalışmaların seçiminde kullanılan ölçütler, veri toplama araçları ve verilerin genel analizi ile ilgili açıklamalar yapılmıştır.

3.1.Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada, nitel desen kullanılmış olup veriler doküman analizi yöntemiyle toplanmış ve meta analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Çalışmada sınıf öğretmenlerinin iletişim becerilerini incelemek amacıyla araştırma sentezi yöntemlerinden biri olan meta analiz yöntemi kullanılmıştır (Kış ve Konan, 2014: 2131). Meta-analiz, araştırmaların sonuçlarının bir arada incelenerek istatistiksel açıdan analiz edilmesidir (Akgöz vd., 2004: 107). Meta analiz, belirlenen bir konu ile ilgili farklı yer ve zamanlarda farklı araştırmacılar tarafından yapılan çalışmaları uygun istatistiksel yöntemin kullanarak derleyip ya da yapılan çalışmalardan elde edilen bilgilerin toplanması amacıyla yapılan istatistiksel bir yöntemdir (Hunter ve Schmidt, 1990: akt Şahin, 1999:1).

Bilimsel çalışmalarda, bireysel olarak yapılan araştırmaların sonuçlarının yetersizliği sebebiyle ve bilim adamları tarafından elde edilen bulguların sentezlenmesi ihtiyacının ortaya çıkması; birden fazla bağımsız çalışmanın sonuçlarının birleştirilmesini sağlayan araştırma yöntemlerinin gelişmesine sebep olmuştur (Çoğaltay, 2014:37).

3.2. Meta Analiz Yöntemi

Meta analiz kelime anlamı olarak incelendiğinde, bu ifade analizlerin toplanması ya da üst analiz anlamına gelmektedir. Ancak istatistiksel olarak bu ifade değerlendirilirse bu ifade biraz daha genişletilebilir. Meta analiz farklı çalışmalardan elde edilen sonuçların birleştirilmesi olduğu gibi bir çalışmaya ait sonuçların tekrar analiz edilmesi anlamına da gelmektedir (Dinçer,2014,.2).

Meta analizle ilgili ayrıntılı bir araştırma yapan Üstün ve Eryılmaz (2014). meta analizin ara değişkenlerin analizi olduğu gibi kendine özgü bazı özellikleri olduğu için sadece istatistiksel bir teknik olarak açıklanmasının bu belirgin özelliklerinin göz ardı edilmesine sebep olduğu için bir araştırma yöntemi olarak düşünülmesi gerektiğini ifade etmişlerdir (Sönmez, 2016: 38).

Meta analiz yöntemin daha iyi anlaşılabilmesi için farklı dönemlerde farklı araştırmacılar tarafından yapılan tanımlara yer verilmiştir (Akt. Erbay,2013: 63):

- Meta analiz analizlerin analizidir. Meta analiz, bireysel çalışmalardan elde edilmiş analiz sonuçlarının birleştirilmesi amacıyla kullanılan istatistiksel analizlerdir.
- Meta analiz, dar kapsamlı bireysel çalışma sonuçlarını istatistiksel yöntemler kullanarak bir araya getirerek daha kapsamlı bilgi sunan bir analiz tekniğidir.
- Meta analiz, bireysel çalışma sonuçlarının birleştirilmesiyle elde edilen verilerin sentezlenmesi ve yorum yapılması amacıyla kullanılan bir çeşit istatistiksel analizdir.
- Meta analiz, diğer analizlerin analizidir. Birleştirilmesi amaçlanan çalışmaların sonuçlarını uygun ve tutarlı biçimde bir araya getirir.
- Meta analiz, bireysel çalışmalardan elde edilen nicel verileri etki büyüklüğü ile birleştirerek elde edilen bu bilgiyi analiz etmek için kullanılan istatistiksel bir metottur.
- Meta analiz, çalışmalardan elde edilen verileri ortak bir ölçü birimine çevrilerek karşılaştırılmasını ve istatistiksel bazı yöntemlerle etki büyüklüklerini hesaplayarak yorumlanmasını sağlar.
- Meta analiz bir konuda yapılmış çalışmaların sonuçlarını özetlemekte kullanılan bir tip kaynak tarama yöntemidir.
- Yapılan tanımlamalarda meta analizin , analizlerin analizi olduğu belirtilmiştir. Araştırmacılar, neden analizlerin analizine yani meta analize ihtiyaç duyarlar ? Bunun belli başlı nedenleri vardır.
- Birçok küçük bireysel çalışmanın sonuçlarının bir ya da daha fazla istatistiksel yöntem kullanılarak birleştirmesi için meta analiz yöntemi kullanılır.

- Diğer çalışmaların sonuçlarını tutarlı ve uyumlu bir şekilde bir araya getirmek için bu yöntem kullanılır.
- Araştırma sonuçlarını,gözden geçirerek bireysel çalışmalardan veri aktarma yoluyla nicel bir biçimde etki büyüklüğü denilen ve sonra birleştiren ve bu bilgileri analiz etmek için kullanılan bir yöntemdir.
- Kısaca meta analizler, geleneksel literatür taramalarına alternatif olan en esnek ve yaygın çalışmalardır. Ancak aralarında önemli bir fark daha vardır, literatür taramaları nitel çalışmalar iken, Meta analizler ise görüş anketleri, ilişkisel çalışmalar, deneysel, yarı deneysel çalışmalar ve regresyon analizleri gibi bir çok tipte araştırma sonuçlarını birleştirmek için bir takım nicel teknikler sunarlar.

3.2.1. Meta Analizin Tarihsel Gelişimi

Ulusal alanda gereken önemi hala kazanamamış olan meta analiz uygulamaları, uluslararası alanda uzun yıllardır kullanılmaktadır. Uluslararası literatürde ilk meta analiz uygulaması, 1904 yılında Karl Pearson tarafından aşılama ve tifo arasındaki ilişkiyi sentezlemek amacıyla yapılmıştır. Daha sonra 1930'lu yıllarda benzer yaklaşımlara ait çalışmalar birleştirilerek, 1940'lı yıllarda ise farklı türlerde ki çalışmalar birleştirilerek meta analiz uygulamaları yapılmıştır (Dinçer, 2014:7).

1970'li yıllara kadar sosyal bilimlere ait meta analiz çalışmalarına pek rastlanmazken, bu tarihten sonra Rosenthal ve Rubin (1978), Schmidt ve Hunter (1977) çeşitli yöntemler geliştirerek sosyal bilimler için meta analiz çalışmaları yapmıştır. Uluslararası yayınların erişiminin genişlemesi ile birlikte 1980'li yıllarda sosyal bilimler açısından meta analize ilgi artmış, geçmiş ile var olan durum karşılaştırmaları yapılmıştır. Bu alanda meta analiz uygulamalarına Glass, McGraw ve Smith (1981), Hedges ve Olkin (1985), Hunter , Schmidt ve Jackson (1982), Rosenthal (1984) önemli katkılarda bulunmuştur. Sağlık bilimlerinde oldukça popüler olan meta analiz uygulamaları , günümüzde eğitim bilimleri açısından da giderek önem kazanmakta , hatta sadece bu tür çalışmaları yayınlayan akademik dergiler ve kitaplar literatürde bulunmaktadır (Dinçer, 2014:7).

3.2.2 Meta Analiz Türleri

Durlak (1995)., Meta analizi grup karşılaştırma ve korelasyonel ilişki olmak üzere iki tür olarak gruplandırmıştır. Bu iki meta analizi türü de kendi içinde tekrar iki gruba ayrılmıştır. Bunlar:

3.2.2.1. Grup Karşılaştırma Meta Analizi

a. İşlem Etkililiği

Bu istatistik yöntemi, çoklu çalışmalarda kullanılır ve birbirinden bağımsız çalışmaların verilerini alarak ortak bir ölçme sistemine dönüştürülerek elde edilen etki büyüklüklerini karşılaştırır (Şahin, 2005:24). Yapılan bir çalışmanın işleminin etkililiği, farklı işlemlerin birbirleriyle olan ilişkisi, çalışmanın gerçekleştirildiği grubun ve yapılan uygulamanın özellikleri, uygulamanın süresi ve yoğunluğu gibi değişkenler açısından incelenir.

İşlem etkililiği Meta analizi, “d” veya “g” harfleriyle gösterilen standartlaştırılmış etki büyüklüğünü kullanır. Bu deney grubu ile kontrol grubu ortalamaları arasındaki farkın alınıp toplam standart sapmaya ($\frac{X_e - X_c}{S_{pooled}}$). bölünmesi sonucu bulunur (Şahin, 2005: 24).

b. Grup Farklılığı

Grup farklılığı işlem etkililiği meta analizine benzer şekildedir. Grup farklılığı meta analizi de gruplar arasındaki ortalama farkını göstermek için standartlaştırılmış etki büyüklüğünü (standardized effect size). kullanır (Şahin, 2005:25). Ancak, burada söz edilen araştırmalar, öncelikle, kız–erkek gibi doğal olarak ortaya çıkan gruplar üzerine olan çalışmalardır (Durlak, 1995, akt. Şahin, 2005:25).

3.2.2.2. Korelasyonel İlişki Meta Analizi

a. Test Geçerliliği

Test geçerliliği meta analizi grup karşılaştırma meta analizinin tersine bir ölçüt değişkeni ile bir ölçü arasındaki korelasyon ile ilgilenir. Bu teknik, istatistiksel gösterge olarak product-moment correlation kullanır. Genel olarak, ölçümlerin psikometrik geçerliliğine karar vermek kadar endüstriyel ve örgütsel psikolojide de kullanılır (Durlak, 1995, akt. Şahin, 2005:27).

b. Değişken Kovaryans

Değişken kovaryans meta analizi iki veya daha fazla değişkenin kovaryansına odaklanan bir meta analiz türüdür (Durlak, 1995, akt. Şahin, 2005:27). Çalışmada kullanılan meta analiz türü, yapılan işlemlerin (proje tabanlı –geleneksel öğretim). etkililiğini gruplar arası (deney-kontrol). farklılıkları ortaya çıkarmakta olan çalışmaların incelenmesi sebebiyle, grup farklılığı meta analizidir.

3.2.3. Meta Analizin Avantajları

Araştırma bulgularının sistematik taramalarla bütünleştirilmesi olan meta analiz yöntemi paha biçilmez bilimsel çalışmalardır. İlgili alanda çalışan araştırmacılar, pratisyenler ve özellikle karar verme konumunda olan yöneticiler , politikacılar başa çıkılamayacak kadar çok miktarlarda veri ile uğraşmak zorundadırlar. Var olan bilgileri bütünleştirilerek mantıklı kararlar verebilmek için o alanda sistematik taramalara gereksinim vardır (Bakioğlu ve Özcan ,2016:33).

Meta analiz yönteminin avantajları şu şekilde sıralanabilir (Köymen,2004:4):

1. Bilimsel araştırmaya kapsamlı ve sistematik bir yaklaşımdır.
2. Standartlaştırılmış ortak ölçü birimleri kullanarak, “ne kadar?” sorusuna sayısal yanıtlar verir.
3. Etki büyüklükleri arasında dağılımın nedenlerini açıklamaya çalışır.
4. Dağılımın nedenlerini açıklayan faktörlerden oluşan en uygun kümelerin modellenmesine olanak sağlar.
5. Küçük ölçekli, tozlanmakta olan unutulmuş, gösterişsiz raporlar kullanışlı ve işe yararlı bir hale gelir.
6. Etki büyüklüğünün zaman içinde değişiminin incelenmesiyle, ilgili alanın tarihsel gelişiminin aydınlatılmasında yararlıdır.
7. Nicel bir çalışma olarak meta analiz, diğer literatür taramalarında kullanılan sezgisel çıkarımların yerine , standart sayısal verilere dayalı çıkarımlar sunar.
8. Büyük miktarlarda veriler anlaşılması daha kolay parçalara ve alt gruplara ayrılabilir.

9. Meta analiz dikkatli ve eleştirel incelemeler , değerlendirmeler ve sentezlemeler yoluyla; önemli araştırmalar ile , önemsiz, anlamsız ve sağlam temellere oturmayan araştırmaları birbirinden ayırır.

3.2.4. Meta Analizin Dezavantajları

Meta analiz yeni çıkan her yaklaşımda olduğu gibi eleştirilere maruz kalan bir yöntemdir. Meta analiz yaklaşımı güvenilir ve geçerli kuram oluşturmak için tam anlamıyla yeterli değildir. Meta analizi kullanarak çalışma yapacak olan araştırmacıların analizlerini yaparken, değerlendirirken bu dezavantajların farkında olması gerekir. Bu dezavantajlar şu şekilde sıralanabilir (Bakioğlu ve Özcan, 2016:35).

1. Meta analizde ele alınan çalışmalar farklı ölçme teknikleri kullanılarak ve değişkenleri, denekleri farklı tanımlayarak yapılan çalışmaların bir araya gelmesiyle oluştuğu için mantıklı sonuçlara varılamayabilir.
2. Meta analiz sonuçları geçerli değildir. Çünkü “zayıf” olarak adlandırılmış çalışmalar ile “iyi” olarak adlandırılmış çalışmalar bir arada kullanılmaktadır. Yapılan çalışmaların etki büyüklükleri hesaplandığında zayıf olarak adlandırılan çalışmaların iyi olarak adlandırılan çalışmalardan etki büyüklüğünün yüksek çıkması olası bir durumdur.
3. Kazanılmış önemli bulguları desteklenmesi için yayınlanan meta analizler yanlış olarak seçilmektedir. Önemsiz bulgular ise göz ardı edilerek çok nadiren yayınlanmaktadır.
4. Meta analiz çalışmalar yapılırken karşılaşılan en önemli sorun tarama alanlarının çok geniş olması ve araştırmacının nasıl bir yol izleyeceği.
5. Meta analiz ile ilgili yapılan en büyük eleştiri meta analizin nesnelliği, kesinliği ve bilimselliği yüzünden ortaya çıkabilecek zararlı sonuçların olmasıdır.

Meta analizin genel olarak dezavantajları incelendiğinde bu sorunların meta analiz yöntemine ait özel sorunlar olmadığı, tüm literatür tarama yöntemlerini ilgilendiren genel sorunlar olduğudur.

3.2.5. Meta Analizin Aşamaları

Meta analiz yöntemi çok miktarda veriyi elde etmek için kullanılır. Araştırmanın daha sağlıklı olabilmesi için belirli aşamaları izlemek gerekir. Bu aşamaları takip ederek hem problemin tespit edilmesi kolaylaşır hem de analiz sürecinde araştırmacıya kolaylık sağlar. Bilim adamları meta analiz yönteminin aşamalarını farklı şekillerde yorumlamışlardır.

Durlak'a (2003:199-207). göre meta analiz için tamamlanması gereken aşamaları beş basamak halinde göstermiştir.

1. Araştırma sorusunu açık ve kesin bir şekilde ortaya koymak
2. Literatür tarama
3. Çalışmayı kodlama
4. İstatistiksel analiz
5. Sonuçlar ve analiz

Hunter ve Schmidt (1990)., meta analiz için gerekli aşamaları yedi adımda göstermiştir (Bakioğlu ve Özcan,2016:10).

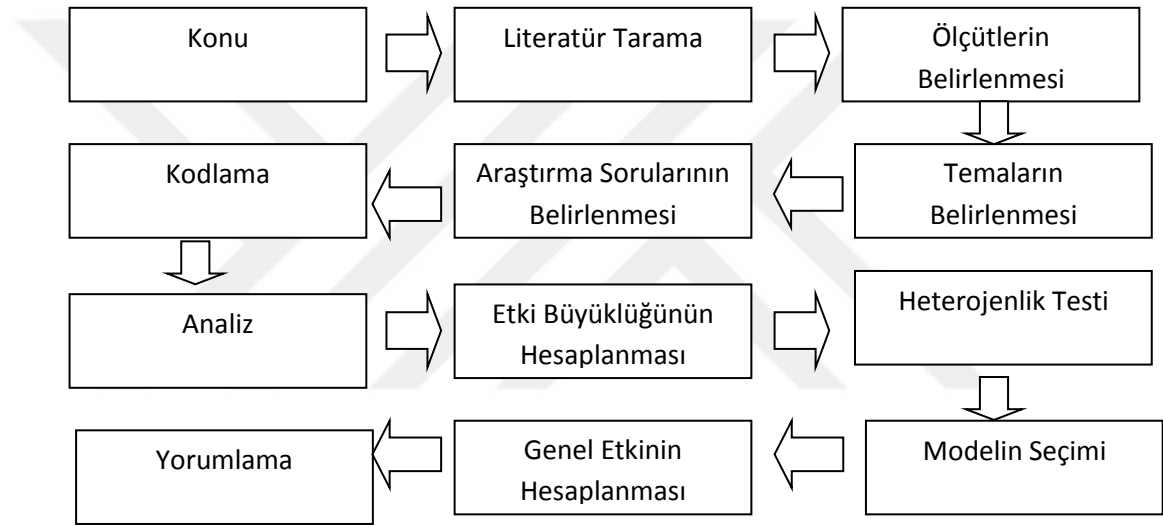
1. Amaç ve hedefler
2. Makale araştırması
3. Verilerin toplanması ve değerlendirilmesi
4. Analiz ve istatistik sonuçlar
5. Yönlendirici değişkenlerin analizi
6. Duyarlılık analizi
7. Yayın haline getirilmesi

Her iki işlem basamakları da incelendiği zaman etkili bir meta analiz için yapılması gerekenler genel olarak toparlandığında dört adım olduğu Glass (1981) tarafından tespit edilmiştir (Bakioğlu ve Özcan,2016:11).

1. Hipotezlerin tamamlanması
2. Ölçme ünitelerinin (kapsama alınacak araştırmaların). toparlanması ve bütünleştirilmesi
3. Ortak ölçülerin belirlenmesi
4. Sonuçların birleştirilmesi

İlk kez meta analiz çalışma hazırlayan araştırmacıların yaptıkları en büyük hata konuyu hemen belirleyip çalışmaların analizini yapmaktır. Meta analiz çalışmada en kolay aşama analiz aşamasıdır. Önemli olan araştırmacıların çalışmanın neye hizmet edeceğini doğru belirlemesidir. Bu çalışmalarda en zor olan süreç ölçütlerin belirlenerek literatürdeki çalışmaların kodlanmasıdır. Bu aşamalar eksiksiz bir şekilde yapılırsa analiz kolaylıkla yapılır ve çalışmanın net bir şekilde yorumlanmasını sağlar (Dinçer,2014:11).

Dinçer meta analizdeki süreci şekildeki gibi göstermiştir (Dinçer,2014:11).

Şekil 3. Meta Analizde Süreç

3.2.6. Meta Analiz Yönteminde Kullanılan İstatistiksel Modeller

Meta Analiz çalışmalarının analizinde kullanılan iki istatistiksel model vardır. Bunlar Sabit Etkiler Modeli (Fixed Effect Model). ve Rastgele Etkiler Modelidir (Random Effects Model) (Dinçer,2014:19).

3.2.6.1. Sabit Etkiler Modeli

Sabit etki modeli ,çalışmada evren büyüklüklerinin aynı büyüklüğe sahip olduğunu kabul etmektedir. Yani standart sapmaları sıfıra eşit olan çalışmalar için kullanılan modeldir. Böylece çalışmaların doğrudan ve tek bir gerçek etkiye sahip olduğu varsayılır (Dinçer,2014:19). Sabit etkiler modeli, çalışma sonuçları arasındaki

varyansın birbirleriyle ilişkili olduğu verilerden elde edildiğini varsayan bir modeldir (Okursoy Günhan, 2009:54). Yapılan heterojenlik testi sonucunda bireysel çalışma sonuçları homojen çıkarsa sabit etkiler modeli kullanılabilir (Dinçer,2014:19).

3.2.6.2. Rastgele Etkiler Modeli

Rasgele etkiler modeli bireysel çalışma evren büyüklüklerinin farklı olduğunu ve standart sapmanın sıfıra eşit olmadığını ifade etmektedir. Buna rağmen belirli dönüşümler yapılarak çalışma yine de birleştirilebilir. Yapılan heterojenlik testi sonucunda sonucun heterojen çıkması halinde rasgele etkiler modeli kullanılabilir (Dinçer,2014:19).

3.2.7. Meta Analiz Yöntemi Çalışmalarına Dahil Edilecek Çalışmaların

Seçiminde Kullanılan Kriterler

Meta analiz yöntemi ile yapılacak bir araştırmaya herhangi bir çalışmanın alınması mümkün değildir. Meta analiz çalışması yapılacak konu belirlendiği zaman bu konuya bağlı araştırma sonuçları açık bir şekilde ifade edilip analize dahil edilmelidir. Bundan dolayı meta analize dahil edilecek araştırma sonuçlarına ait kriterler ayrıntılı bir şekilde belirtilmelidir (Bakioğlu ve Özcan,2016:28).

Wolf (1986)., Lipsey ve Wilson (2001).’a göre meta analiz çalışmasına dahil edilecek çalışmaların seçiminde kullanılan kriterler şu şekilde belirtilmiştir: (Akt. Bakioğlu ve Özcan,2016:28).

1. Ayırt edici özellik
2. Araştırmaya katılanlar
3. Anahtar değişkenler
4. Araştırma deseni
5. Kültür ve dil kapsamı
6. Zaman çerçevesi
7. Yayın türü

Bahsedilen her bir kriter içeriği meta analizde incelenen konuya göre birinden diğerine göre farklılık gösterse bile bu ölçütler incelenen araştırma sonuçlarını analize dahil etmek için kesin bir yargıya varılmasını sağlar.

3.2.8. Meta Analizde Etki Büyüklüğü

Meta analizin temelini oluşturan terim etki büyüklüğüdür. Etki katsayısı olarak da literatürde kullanılan etki büyüklüğü, bir çalışmada bağımsız değişkenin bağımlı değişkeni olumlu ya da olumsuz ne kadar etkilediğini saptamak amacıyla kullanılmaktadır (Dinçer, 2014:16).

Etki büyüklüğü kavramı meta analiz çalışmalarının temeli olup ilk olarak Cohen (1988). tarafından meydana çıkarılmıştır. Etki büyüklüğü, deney grubu ile kontrol grubu arasındaki farkın indeksi olarak da ifade edilebilir. Etki büyüklüğünün değeri sayısal bir veri ise ortalamalara, sınıflama ölçeğinde ise oranlara, eğer ki sonuçlar bir bağlantıyı işaret ediyorsa korelasyona dayanır (Yıldız, 2002:47).

Etki büyüklüğü iki grubun ortalaması arasındaki farkın standart sapma değerine bölünmesiyle elde edilen bir değerdir (Dinçer, 2014:16). İki grubun ortalamaları arasındaki fark ne kadar büyürse ve standart sapma değeri ne kadar küçülürse etki büyüklüğü değeri de o kadar artar (Aron ve Aron, 1997; Akt. Ergene, 1999: 23).

Cohen (1988). etki derecesini “d” olarak ifade etmiştir.. Cohen’in d’si deney grubu ve kontrol grubu arasındaki farkın iki gruptan birinin standart sapmasına bölünmesiyle bulunur.

Cohen (1988). etki büyüklüğü derecesini;

$d = 0.2$ olduğunda küçük

$d = 0.5$ olduğunda orta

$d = 0.8$ olduğunda büyük olarak ifade etmiştir (Kaşarcı,2013:70).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

IV. BULGULAR

Bu bölümde , araştırmaya dahil edilen çalışmaların betimleyici istatistikleri ile araştırmanın alt problemleri ile ilgili hipotezlerin meta analiz yöntemiyle birleştirilmesi sonucu elde edilen etki büyüklüğü değerleri ile bunların yorumlarına yer verilmiştir.

4.1. Çalışmaya Ait Betimleyici Veriler

Sınıf öğretmenlerinin iletişim becerilerinin incelendiği bu araştırmada 45 adet çalışma incelenmiştir. Araştırmaya dahil edilen çalışmaların; yıllara göre frekans dağılımı, çalışmaların örneklem büyüklüğüne göre frekans dağılımı, çalışmaların yayın türüne göre frekans dağılımı tabloları yapılmıştır.

Tablo 1. Çalışmaların Yayın Türüne Göre Frekans ve Yüzde Tablosu

Yayın türü	Ulaşılan çalışmaların frekansı	Ulaşılan çalışmaların yüzdesi	Meta analize dahil edilen çalışmaların frekansı	Meta analize dahil edilen çalışmaların yüzdesi
Doktora Tezi	2	%4,4	1	%4,16
Yüksek Lisans Tezi	29	%64,4	16	%66,66
Makale	14	%31,1	7	%29,17
Toplam	45	%100	24	%100

Araştırmaya konu olan çalışmaların yayın türüne ait frekans dağılımına Tablo 1'e bakıldığında meta analize dahil edilen çalışmaların büyük bir kısmının yüksek lisans tezlerinden (%66,6). oluştuğu görülmektedir.

Tablo 2. Çalışmaların Yıllarına Ait Frekans ve Yüzde Tablosu

Çalışma Yılı	Frekans	Yüzde Değeri
2000	1	%4,16
2001	1	%4,16
2003	1	%4,16
2004	1	%4,16
2005	1	%4,16
2007	2	%8,33
2008	1	%4,16
2009	2	%8,33
2010	4	%16,66
2011	2	%8,33
2012	2	%8,33
2013	1	%4,16
2014	1	%4,16
2015	3	%12,5
2016	1	%4,16
Toplam	24	%100

Tablo 2'ye bakıldığında dahil kriterlerine uygun olarak araştırma konusuna ait çalışmaların yıllara göre dağılımı verilmiştir. 2000 ve 2017 yılları arasında konu ile ilgili yapılan çalışmalara araştırmaya dahil edilmiştir. Bulgulara göre araştırmaya konu olan çalışmaların en fazla 2010 yılında 4 çalışma (%16,66). ait olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Çalışmaların Yapıldığı İllere Ait Frekans ve Yüzde Tablosu

Çalışmanın yapıldığı il	Frekans	Yüzde
İstanbul	4	%18,2
İzmir	2	%9,1
Konya	2	%9,1
Adana	2	%9,1
Bolu	2	%9,1
Isparta	2	%9,1
Ankara	1	%4,5
Aksaray	1	%4,5
Düzce	1	%4,5
Erzurum	1	%4,5
Gaziantep	1	%4,5
Kırıkkale	1	%4,5
Sakarya	1	%4,5
Sivas	1	%4,5
Tokat	1	%4,5
Uşak	1	%4,5
Toplam	24	%100

Tablo 3'te çalışmaların yapıldığı illere ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde 15 farklı ilde çalışma yapılmış ve en çok çalışmanın 4 çalışma sayısı (%18,2). ile İstanbul olduğu belirlenmiştir. İkinci sırada ise 2 çalışma sayısı (%9,1). ile Adana, Bolu, İzmir ve Konya yer almaktadır.

Tablo 4. Çalışmaların Örneklem Büyüklüklerine Göre Frekans ve Yüzde Tablosu

Örneklem büyüklükleri	Frekans	Yüzde
n<100	4	%13,6
100<n<400	15	%63,6
n>400	5	%22,7
Toplam	6384	%100

Tablo 4'te çalışmaların örneklem büyüklükleri toplamı yapılan meta analiz çalışmanın toplam kaç öğretmen üzerinde gerçekleştirildiğini gösterilmektedir. Meta analize dahil edilen toplam 24 çalışmanın örneklem toplamı 6384 öğretmenden oluşmaktadır. Bu çalışmaya dahil edilen çalışmalardan 4 tanesinin örneklem büyüklüğü 100'ün altındadır. 15 çalışmanın örneklem büyüklüğü ise 100 ile 400 arasındadır. 5 çalışmanın örneklem sayısı ise 400'ün üstündedir.

4.2. Araştırmaya Dahil Edilen Çalışmaların Etki Büyüklüğü Analizine İlişkin Bulgular

Meta analiz çalışmalar hazırlanırken araştırmaya dahil edilen çalışmalara farklı etki büyüklükleri vermektedir. Meta analiz çalışmanın etkili bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için bu farklılıkların makul bir düzeyde olması gerekir. Bu nedenle çalışmaların etki büyüklükleri, güven aralıkları, varyansları dikkate alınmalıdır. Bu yüzden bu değerlerin normal dağılıma uygun olup olmadığını anlamak için heterojenlik testleri yapılmaktadır. Böylece çalışmaların sonuçları daha sağlıklı bir şekilde değerlendirilmektedir (Dinçer, 2014:16).

4.2.1.Sınıf Öğretmenlerinin Kıdemlerinin İletişim Becerilerine Etkisine

İlişkin Bulgular

“Sınıf Öğretmenlerinin iletişim becerilerini konu alan çalışmalarda elde edilmiş bulgular kıdem değişkeni açısından farklılık göstermekte midir ?” Alt problemini tespit etmek için genel etki büyüklüğü hesaplanmıştır. CMA istatistiksel programı kullanılarak hesaplanan etki büyüklüğü $d=0,334$ olarak bulunmuştur (%95 Güven Aralığında = 0,20 ile 0,49). Bulunan 0,33 etki büyüklüğü değeri Cohen’in etki büyüklüğü sınıflamasına göre küçük düzeyde etki büyüklüğü değeri göstermektedir (Dinçer, 2014:16).

Kıdem değişkeni açısından yapılan çalışmalar incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin kıdem değişkeninin iletişim becerilerine etkisi için etki büyüklükleri Hedge’s g ve standart hata değeri ile % 95 güven aralığında bulunan minimum ve maksimum değerleri Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Sınıf Öğretmenlerinin Kıdem Değişkeninin İletişim Becerilerine Etkisi

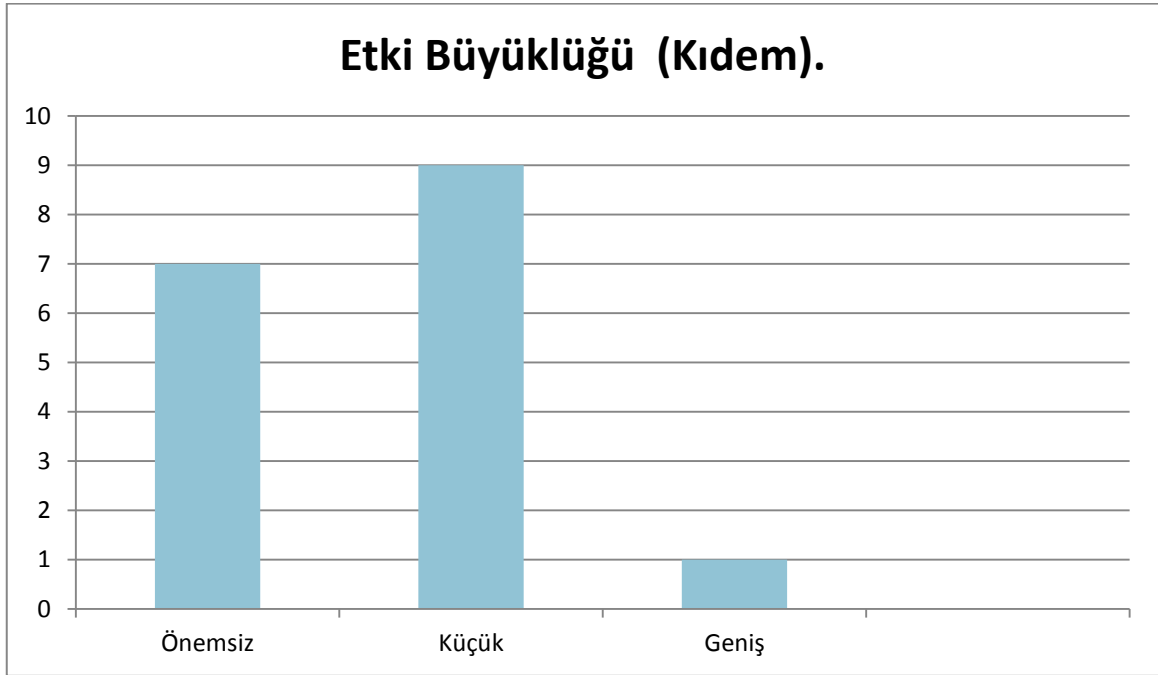
Çalışma no	Çalışma künyesi	Hedge’s g		%95 Güven Aralığı	
		Etki büyüklüğü	Standart hata	Min. değer	Max. değer
1	Bedur,2007	0,152	0,116	-0,075	0,380
2	Levent,2011	0,096	0,082	-0,065	0,258
3	Olgun,2005	0,129	0,111	-0,088	0,347
4	Nacar,2010	0,414	0,078	0,260	0,567
5	Alper,2007	0,150	0,169	-0,181	0,481
6	Agboyraz,2015	0,117	0,115	-0,109	0,343
7	Tulunay,2010	0,047	0,120	-0,187	0,282
8	Akbulut,2010	0,082	0,114	-0,141	0,305
9	Öztaş,2001	0,060	0,316	-0,560	0,680
10	Akbulut ve Sağlam,2010	0,127	0,114	-0,097	0,350
11	Posluoğlu,2014	0,213	0,093	0,036	0,395
12	Tümkaya ve Nacar,2011	0,453	0,086	0,285	0,622
13	Bozkurt Bulut,2004	0,336	0,221	-0,097	0,769
14	Şara ve Güney,2015	0,264	0,153	-0,035	0,564
15	Çalışkan,2003	0,367	0,203	-0,030	0,764
16	Coşkun,2008	0,211	0,231	-0,242	0,664
17	Balcı,2012	2,985	0,244	2,506	3,464
	Toplam etki büyüklüğü	0,334	0,093	0,152	0,516

Q= 149,477 Z Toplam=8,746 Varyans= 3,21 df=16 p=0,000

Tablo 5’te görüldüğü üzere sınıf öğretmenlerinin kıdem değişkeninin iletişim becerileri üzerine etki büyüklüğü 0,334 olarak bulunmuş ve değer istatistiksel olarak anlamlıdır ($p=0,000$). Heterojenlik testi sonucunda Q değeri 149,477 olarak bulunmuştur. Yapılan heterojenlik testinde df değeri 16, p değeri ise 0,000 çıkmıştır ($df=16$, $p=0,000$). Bu değerler dikkate alınarak χ^2 tablosunda ki Q değeri 39,252 ‘ dir ($Q=39,252$). Analiz sonucunda elde edilen Q değeri 149,477 bu değerden büyük olduğu için yapılan çalışmanın heterojen bir yapıya sahip olduğu söylenebilir ($149,477>39,252$).

Bulunan etki büyüklüğü değerine göre sınıf öğretmenlerinin iletişim becerileri kıdem değişkeni açısından anlamlı farklılık göstermektedir. Yapılan araştırmalar incelenip analiz sonuçlarına bakıldığında kıdemi yüksek olan öğretmenlerin öğrencileri daha iyi tanıdığı ve iletişim düzeylerinin kıdemi düşük olan öğretmenlere göre daha iyi olduğu görülmüştür.

Sınıf öğretmenlerinin iletişim becerilerinin kıdem değişkeni açısından nasıl etkilendiğine dair elde edilen etki büyüklüklerinin değerleri incelendiğinde 9 çalışmanın önemsiz, 7 çalışmanın küçük ve 1 çalışmanın da geniş etki büyüklüğüne sahip oldukları bulunmuştur. Etki büyüklüklerinin dağılım grafiği Şekil 4’te verilmiştir.

Şekil 4. Etki Büyüklükleri Dağılımı (Kıdem)

4.2.2. Sınıf Öğretmenlerinin Yaşlarının İletişim Becerilerine Etkisine İlişkin

Bulgular

“Sınıf öğretmenlerinin iletişim becerilerini konu alan çalışmalarda elde edilmiş bulgular yaş değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” Alt problemini tespit etmek için genel etki büyüklüğü hesaplanmıştır. CMA istatistiksel paket programı kullanılarak hesaplanan genel etki büyüklüğü $d = 1,061$ olarak bulunmuştur (%95 Güven aralığında $= 0,75 \leq d \leq 1,10$ geniş düzeyde). Bulunan 1,061 etki büyüklüğü değeri Cohen’in (1977) etki sınıflamasına göre geniş düzeyde bir etki büyüklüğü değeri göstermektedir.

Tablo 6. Sınıf Öğretmenlerinin Yaş Değişkeninin İletişim Becerilerine Etkisi

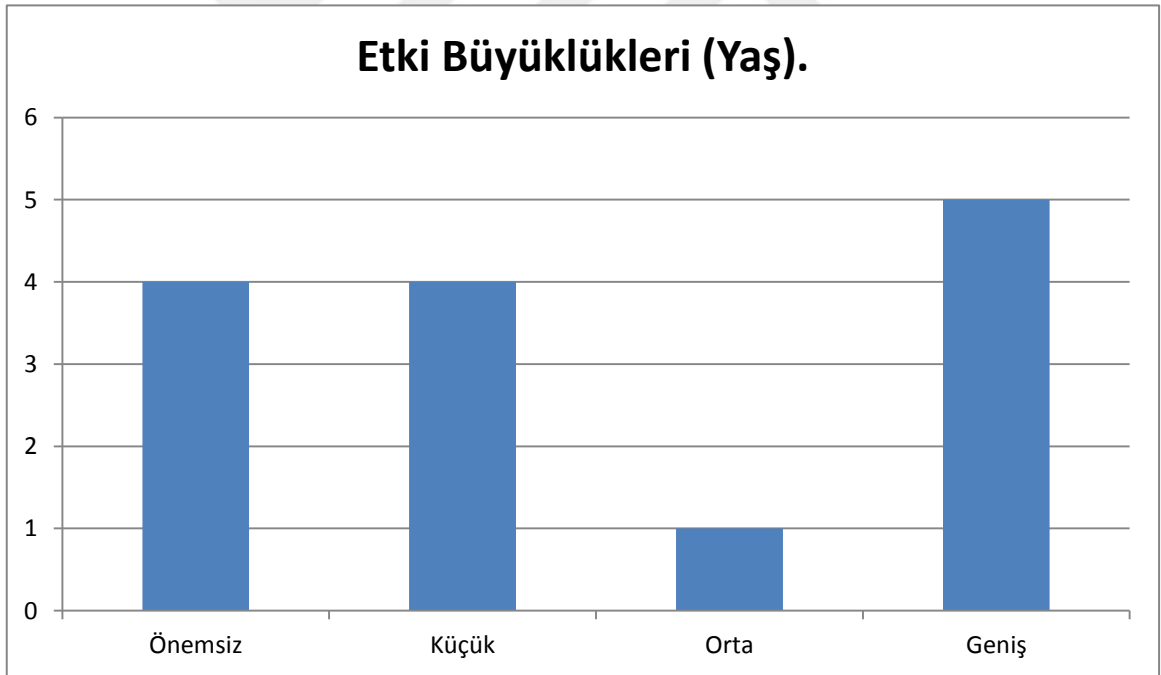
Çalışma no	Çalışma künyesi	Hedge's g		%95 Güven Aralığı	
		Etki büyüklüğü	Standart hata	Min. değer	Max. değer
1	ÖZKURT,2013	3,987	0,231	3,534	4,440
2	ŞEKER,200	1,951	0,451	1,068	2,835
3	KARAÇOBAN,2012	1,997	0,122	1,757	2,237
4	LEVENT,2011	0,162	0,094	-0,022	0,346
5	NACAR,2010	0,312	0,076	0,163	0,411
6	ALPER,2007	0,062	0,155	-0,243	0,366
7	AGBOYRAZ,2015	0,046	0,123	-0,196	0,288
8	KÖLEŞOĞLU,2009	0,253	0,263	-0,262	0,767
9	ÇALIŞKAN,2003	0,120	0,210	-0,292	0,531
10	COŞKUN,2008	0,530	0,259	0,022	1,037
11	TÜMKAYA, NACAR,2011	0,312	0,076	0,164	0,461
12	POSLUOĞLU,2014	2,995	0,155	2,691	3,300
13	KARAKUŞ,2015	1,995	0,155	1,692	2,298
14	BALCI,2012	0,309	0,164	-0,012	0,630
	Toplam Etki Büyüklüğü	1,061	0,276	0,518	1,809
Q=757,491 Z toplam=20,233 Varyans=0,292 df=13 p=0,000					

Yaş değişkeni açısından yapılan çalışmalar incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin yaş değişkeninin iletişim becerilerine etkisi için etki büyüklükleri Hedge's g ve standart hata değeri ile %95 güven aralığında bulunan minimum ve maksimum değerleri Tablo 6'da verilmiştir. Tablo 6'da görüldüğü üzere sınıf öğretmenlerinin yaş değişkeninin iletişim becerileri üzerine etki büyüklüğü 1,061 olarak bulunmuş ve bu değer

istatistiksel olarak anlamlıdır ($p=0,000$). Heterojenlik testi sonucunda Q değeri 757,491 olarak bulunmuştur. Yapılan heterojenlik testinde df değeri 13, p değeri ise 0,000 çıkmıştır ($df=13$, $p=0,000$). Bu değerler dikkate alınarak χ^2 tablosundaki Q değeri 34,528 'dir. Analiz sonucunda elde edilen Q değeri , χ^2 tablosundaki Q değerinden büyük olduğu için yapılan çalışma heterojen bir yapıya sahiptir.

Bulunan etki büyüklüğü değerlerine göre sınıf öğretmenlerinin iletişim becerileri yaş değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir. İncelenen araştırmalara ve analiz sonuçlarına bakıldığında yaş olarak daha büyük olan öğretmenlerin iletişim becerilerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

Sınıf öğretmenlerinin iletişim becerilerinin yaş değişkeni açısından nasıl etkilendiğine dair elde edilen etki büyüklüklerinin değerleri incelendiğinde 4 çalışmanın önemsiz, 4 çalışmanın küçük, 1 çalışmanın orta ve 5 çalışmanın geniş etki büyüklüğüne sahip oldukları görülmüştür. Etki büyüklüklerinin dağılım grafiği Şekil 5'te verilmiştir.

Şekil 5. Etki Büyüklükleri Dağılımı (Yaş).

4.2.3. Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyetlerinin İletişim Becerileri Etkisine İlişkin Bulgular

“Sınıf öğretmenlerinin iletişim becerilerini konu alan çalışmalarda elde edilmiş bulgular cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” Alt problemini incelemek için genel etki büyüklüğü hesaplanmıştır. CMA istatistiksel paket programı kullanılarak hesaplanan genel etki büyüklüğü $d=0,226$ (%95 Güven Aralığında $0,20 < d < 0,49$ küçük düzeyde). olarak bulunmuştur. Bulunan 0,226 etki büyüklüğü değeri Cohen ‘in (1977). etki sınıflamasına göre küçük düzeyde bir etki büyüklüğü değeri göstermektedir.

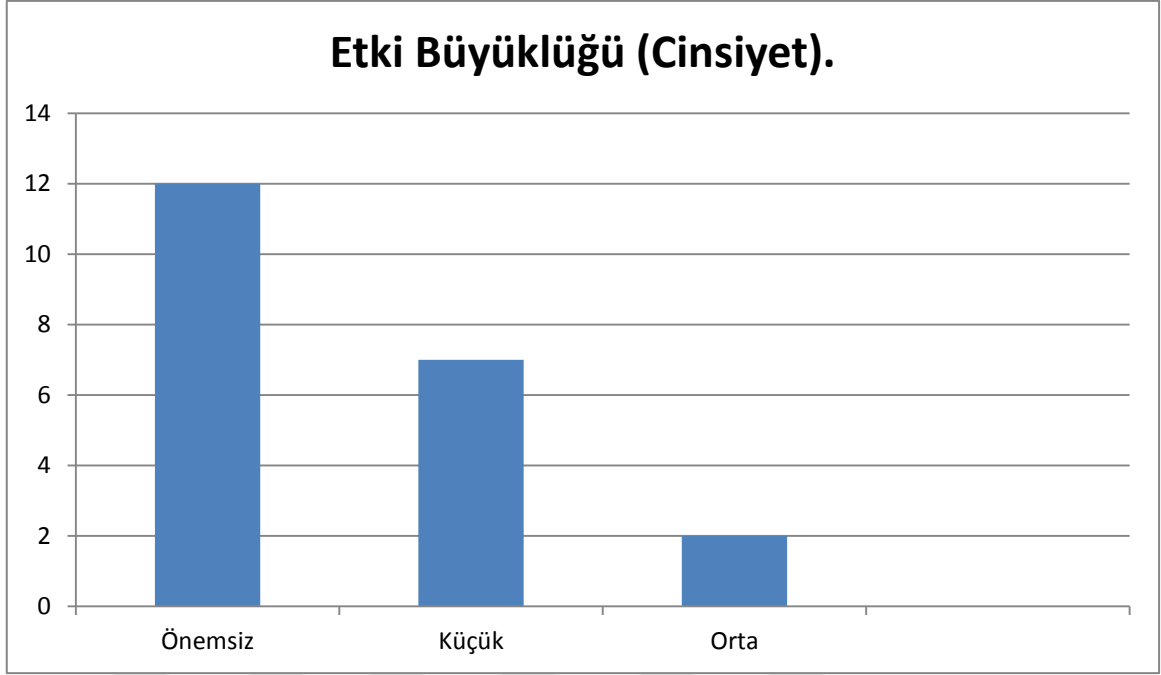
Tablo 7. Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyet Değişkeninin İletişim Becerilerine Etkisi

Çalışma no	Çalışma künyesi	Hedge's g		Etki büyüklüğü	
		Etki büyüklüğü	Standart hata	Min. Değer	Max. değer
1	Bedur,2007	0,442	0,107	0,233	0,651
2	Levent,2011	0,115	0,085	-0,051	0,281
3	Olgun,2005	0,031	0,123	0,210	0,271
4	Nacar,2010	0,196	0,077	0,045	0,347
5	Alper,2007	0,202	0,180	-0,152	0,555
6	Özkurt,2013	0,271	0,133	0,011	0,531
7	Ağca,2009	0,007	0,196	-0,378	0,391
8	Agboyraz,2015	0,350	0,117	0,121	0,578
9	Tulunay,2010	0,076	0,118	-0,156	0,308
10	Akbulut,2010	0,466	0,112	0,246	0,686
11	Öztaş,2001	0,060	0,317	-0,560	0,681
12	Posluoğlu,2004	0,087	0,095	-0,098	0,273
13	Köleşoğlu, 2009	0,090	0,192	-0,286	0,466
14	Nacar ve Tümkaya,2011	0,194	0,077	0,043	0,345
15	Çakmak ve Aktan,2016	0,514	0,186	0,149	0,872
16	Akbulut ve Sağlam,2010	0,470	0,117	0,239	0,697
17	Ağca ve Yıldız,2009	0,349	0,362	-0,351	1,058
18	Bulut Bozkurt,2004	0,142	0,141	-0,134	0,419
19	Şeker,2000	0,689	0,358	-0,013	1,392
20	Çalışkan,2003	0,125	0,240	-0,347	0,596
21	Coşkun,2003	0,078	0,258	-0,428	0,585
	Toplam etki büyüklüğü	0,227	0,036	0,157	0,298
Q= 29,634	Varyans= 6,22	Z toplam= 8,07	df= 20	p=0,07	

Cinsiyet değişkeni açısından yapılan çalışmalar incelendiğinde sınıf şretmenlerinin cinsiyet değişkeninin iletişim becerilerine etkisi için etki büyüklükleri Hedge's g ve standart hata değeri ile %95 güven aralığında bulunan minimum ve maksimum değerleri Tablo 7'de verilmiştir. Tablo 7'de görüldüğü üzere sınıf şretmenlerinin cinsiyet değişkeninin iletişim becerileri üzerine etki büyüklüğü 0,227 olarak bulunmuştur. Heterojenlik testi sonucunda Q değeri 29,634 olarak bulunmuştur. Yapılan heterojenlik testinde df değeri 20, p değeri ise 0,07 çıkmıştır (df=20, p=0,07). Bu değerler dikkate alınarak χ^2 tablosundaki Q değeri 31,410 'dur. Analiz sonucunda elde edilen Q değeri , χ^2 tablosundaki Q değerinden küçük olduğu için yapılan çalışma homojen bir yapıya sahiptir.

Bulunan etki büyüklüğü değerine göre sınıf şretmenlerinin iletişim becerileri cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Yapılan araştırmalar incelenip analiz sonuçlarına bakıldığında kadın ve erkek cinsiyetlerinin sınıf şretmenlerinin iletişim becerileri üzerinde bir farklılık göstermediği saptanmıştır.

Sınıf şretmenlerinin iletişim becerilerinin cinsiyet değişkeni açısından nasıl etkilendiğine dair elde edilen etki büyüklüklerinin değerleri incelendiğinde 12 çalışmanın önemsiz, 7 çalışmanın küçük, 2 çalışmanın orta etki büyüklüğüne sahip oldukları grlmştur. Etki büyüklüklerinin dağılım grafiği şekil 6'da verilmiştir.

Şekil 6. Etki Büyüklükleri Dağılımı (Cinsiyet).

4.3.Meta Analize Dahil Edilen Çalışmaların Yayın Yanlılığı Bulguları

Meta analizdeki en büyük problemlerden biri meta-analitik veri sistemini oluşturan çalışmaların basılı çalışmalardan oluşması ve bu çalışmaların da genelde aynı yönlü sonuçlar verdiği için , yayın yanlılığı olduğu düşünülerek analiz sonucunda elde edilen etki büyüklüğü değerinin yanı çıkma olasılığıdır.(Bakioğlu,Özcan:203).

Long (2001). meta analizde kullanılan çalışmaların yayın yanlılığı tespiti için kullanılan yöntemleri istatistiksel olan ve istatistiksel olmayan yöntemler olarak iki gruba ayırmıştır.(Bakioğlu,Özcan: 207).

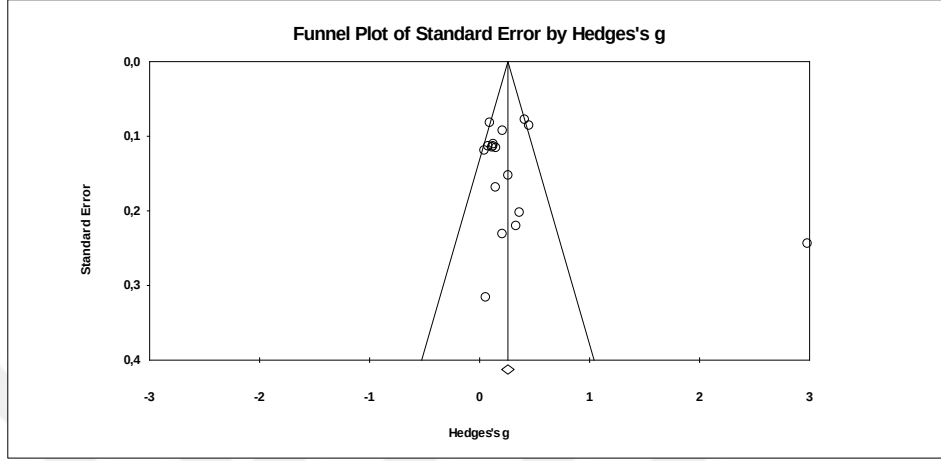
Yapılan meta analiz çalışmada kullanılan çalışmaların yayın yanlılığı tespiti için istatistiksel olmayan Huni Grafiği (Funnel Plot). yöntemi ile istatistiksel olan Begg Sıralama Korelasyon Yöntemi kullanılmıştır.

4.3.1.Sınıf Öğretmenlerinin Kıdemlerinin İletişim Becerilerine Etkisini

İnceleyen Çalışmaların Yayın Yanlılığı Bulguları

Sınıf öğretmenlerinin kıdemlerinin iletişim becerisine etkisini tespit etmek için kullanılan çalışmaların yayın yanlılığını belirlemek için öncelikle istatistiksel olmayan

Huni Grafiği yöntemi kullanılmıştır. Huni grafiği yorumlanırken grafiğin ortasındaki çizgi etki değerini gösterir. Huni grafiğindeki daireler kullanılan çalışmaları gösterir. Yapılan çalışmaların genel etkiyi belirten çizginin etrafında toplanması beklenmektedir. Huni içinde olmayan çalışmalar yayın yanlılığına neden olan çalışmalardır.

Şekil 7. Kıdeme İlişkin Yayın Yanlılığı Huni Grafiği

Yukarıdaki grafik incelendiğinde çalışmaların huni içinde olduğu ve genel etki çizgisinin etrafında toplandığı görülmüştür. Bu grafiğe bakılarak kıdeme ilişkin ele alınan çalışmaların yayın yanlılığı bulunmamaktadır.

Kıdeme ilişkin ele alınan çalışmaların yayın yanlılığını istatistiksel olarak da hesaplamak için Begg Sıralama Korelasyonu yöntemi kullanıldı.

Tablo 8. Çalışmaların Kıdeme İlişkin Yayın Yanlılığı

Begg and Mazumdar rank correlation

Kendall's S statistic (P-Q) 30,00000

Kendall's tau without continuity correction

Tau	0,22059
z-value for tau	1,23578
P-value (1-tailed)	0,10827
P-value (2-tailed)	0,21654

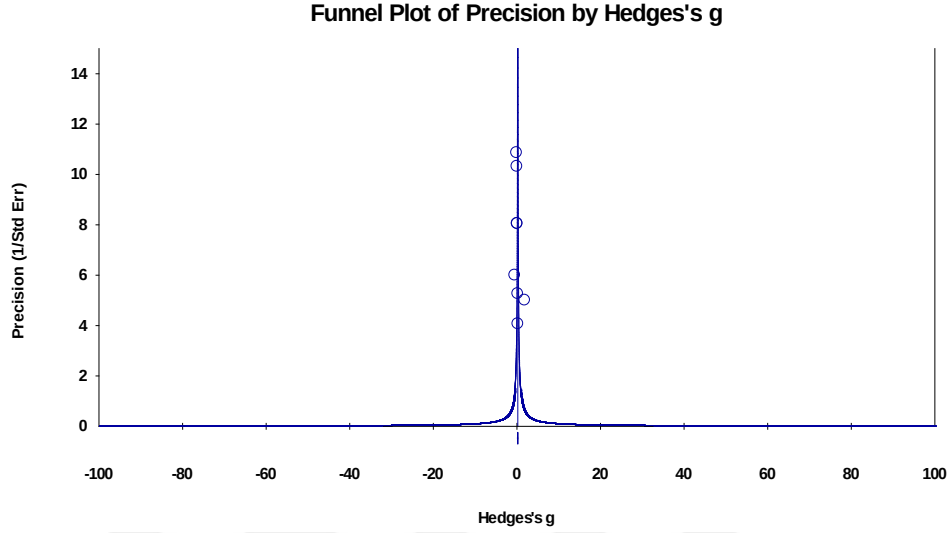
Kendall's tau with continuity correction

Tau	0,21324
z-value for tau	1,19459
P-value (1-tailed)	0,11612
P-value (2-tailed)	0,23225

Bu istatistikte Tau katsayısının 1.00'a yakın olması ve p değerinin =,05'ten büyük olması yayın yanlılığı olmadığını gösteren sonuçlardır.(Dinçer,2014:80). Yukarıdaki kıdeme ilişkin analiz sonuçları incelendiğinde Tau değerinin 0,220 ve p değerinin 0,216 olduğu görülmektedir. Elde edilen bu değerler incelenen çalışmaların yayın yanlılığına sahip olmadığını göstermektedir.

4.3.2.Sınıf Öğretmenlerinin Yaşlarının İletişim Becerilerine Etkisini

İnceleyen Çalışmaların Yayın Yanlılığı Bulguları

Şekil 8.Yaş Değişkenine İlişkin Yayın Yanlılığı Grafiği

Yaş değişkenine ilişkin yayın yanlılığı grafiği incelendiğinde incelenen çalışmaların genel etki değeri çizgisinin üstünde yer aldığı görülmüştür. Bu durum yapılan çalışmaların yayın yanlılığına sahip olmadığını göstermektedir. Yayın yanlılığı ile ilgili daha kesin sonuç elde edebilmek için istatistiksel yöntem olan Begg Sıralama Korelasyonu sonuçlarına da bakılmalıdır.

Tablo 9. Çalışmaların Yaşa İlişkin Yayın Yanlılığı

Begg and Mazumdar rank correlation

Kendall's S statistic (P-Q) 25,00000

Kendall's tau without continuity correction

Tau	0,71429
z-value for tau	2,60643
P-value (1-tailed)	0,00457
P-value (2-tailed)	0,00915

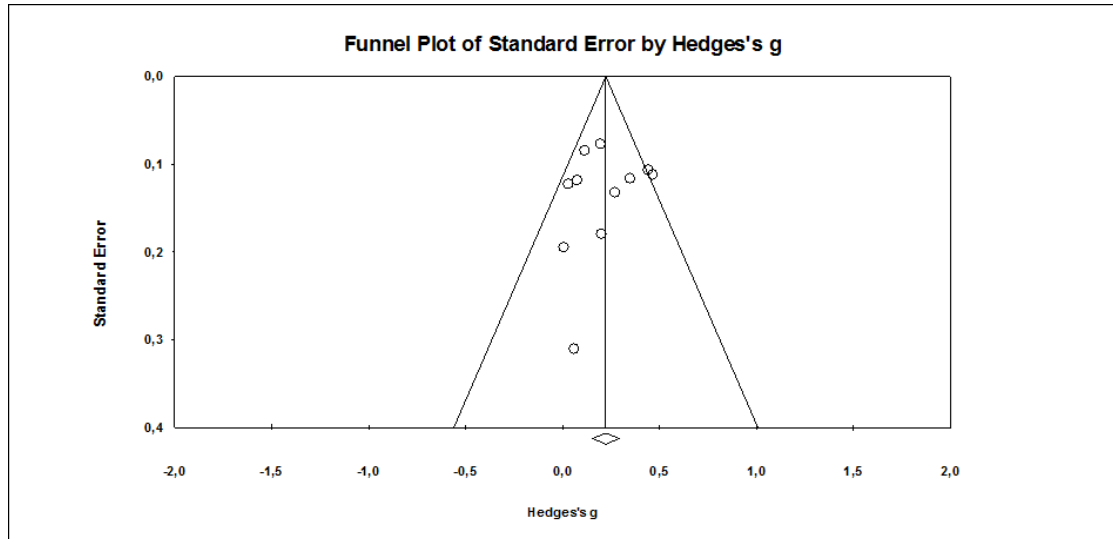
Kendall's tau with continuity correction

Tau	0,68571
z-value for tau	2,50217
P-value (1-tailed)	0,00617
P-value (2-tailed)	0,01234

Begg Sıralama Korelasyonu sonuçları incelendiğinde Tau değerinin 0,714 ve p değerinin 0,09 olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar da çalışmanın yayın yanlılığına sahip olmadığını göstermektedir.

4.3.3.Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyetlerinin İletişim Becerilerine Etkisini

İnceleyen Çalışmaların Yayın Yanlılığı Bulguları

Şekil 9. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Yayın Yanlılığı Huni Grafiği

Cinsiyet değişkenine ilişkin yayın yanlılığı Huni grafiği incelendiğinde bireysel çalışmaların genel etki değerinin etrafında toplandığı ve Huni grafiğinin dışına çıkmadığı görülmüştür. Bu grafiğe göre cinsiyet değişkenine ilişkin incelenen çalışmaların yayın yanlılığına sahip olmadığı görülmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

V. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, elde edilen genel bulgular ve alt sınıflara ait bulgu sonuçlarına yer verilmiştir. Yapılan analizler sonucu elde edilen veriler dikkate alınarak bazı sonuçlara ulaşılmış ve gelecekte yapılabilecek araştırmalar için önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Sınıf Öğretmenlerinin iletişim becerilerini incelemek amacıyla, 2000-2017 yılları arasında Türkiye 'de yapılmış sınıf öğretmenlerinin iletişim becerilerinin incelendiği çalışmalar araştırılmıştır. Konu ile ilgili yapılan literatür taraması sonucunda araştırma ile uyumlu çalışmalar seçilerek meta analize dahil edilmiştir. Araştırma kapsamında 29 yüksek lisans tezi, 2 doktora tezi ve 14 akademik makale olmak üzere 45 çalışma incelenmiştir. Bu çalışmalar belli kriterlere göre incelendiğinde 24 çalışmanın meta analiz yöntemiyle birleştirilmesine karar verilmiştir. Meta analize dahil edilen bu 24 çalışma 7 makale, 16 yüksek lisans tezi ve 1 doktora tezinden oluşmaktadır. Bu çalışmaların %66,66 'sini yüksek lisans tezleri oluşturmaktadır.

Dahil edilen çalışmaların yıllara göre dağılımı incelendiğinde en fazla çalışma 2010 yılında yapılmıştır. Bu da çalışmaların %16,66'ini oluşturmaktadır.

Çalışmalar yapıldığı illere göre incelendiğinde konuyla ilgili en fazla çalışma İstanbul ilinde yapılmıştır. Bu çalışmaların %18,2'sini oluşturmuştur.

24 adet çalışmanın toplam örnekleme bakıldığında 6384 öğretmene ulaşılmıştır. Yapılan çalışmaların %63,6'sında ulaşılan örneklem sayısı 100 ile 400 arasındadır.

Meta analize dâhil edilen çalışmalardan elde edilen etki büyüklüğü bulguları incelendiğinde ve etki büyüklüklerini Cohen' in (1977). sınıflandırmasına göre sınıflandırıldığında, kıdem için 7 çalışmanın önemsiz, 9 çalışmanın küçük ve 1 çalışmanın geniş düzeyde etki büyüklüğüne sahip olduğu görülmüştür.

Yapılan çalışmalar yaş özelliği bakımından etki büyüklükleri incelendiğinde 4 çalışmanın önemsiz, 4 çalışmanın küçük , 1 çalışmanın orta ve 5 çalışmanın geniş etki büyüklüğüne sahip olduğu görülmüştür.

Yapılan çalışmaların cinsiyet özelliği bakımından etki büyüklükleri ele alındığında 12 çalışmanın önemsiz, 7 çalışmanın küçük ve 2 çalışmanın geniş etki büyüklüğüne sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

5.1.1. Sınıf Öğretmenlerinin İletişim Becerilerinin Kıdem Değişkeni

Açısından Karşılaştırılması

Sınıf öğretmenlerinin iletişim becerilerini etkileyen etmenler incelenirken kıdem unsuru açısından bakıldığında genel etki büyüklüğü değeri 0,334 olarak bulunmuştur. Bulunan genel etki büyüklüğü değerine göre sınıf öğretmenlerinin iletişim becerileri kıdem değişkeni açısından anlamlı farklılık göstermektedir. Yapılan araştırmalar incelenip analiz sonuçlarına bakıldığında kıdemi yüksek olan öğretmenlerin öğrencileri daha iyi tanıdığı ve iletişim düzeylerinin kıdemi düşük olan öğretmenlere göre daha iyi olduğu sonucuna varılmıştır.

Dev, (2010) çalışmasında öğretmenlerin empatik eğilim düzeylerinin mesleki deneyim bakımından anlamlı bir fark olmadığını bulmuştur. Bu sonuç da yapılan araştırmada elde edilen bulgularla farklılık göstermektedir.

Boldurmaz, (2000). “İlköğretim Okullarındaki Sınıf Yönetimi Süreçlerinin Değerlendirilmesi.” çalışmasında deneyimli öğretmenlerin genç öğretmenlere göre iletişim becerilerini kullanmada daha rahat ve hazırlıklı olduğu sonucuna varmıştır. Bu sonuç araştırmada elde edilen bulgular ile paralellik göstermektedir.

Yılmaz , (2011). “ Okul Öncesi Öğretmenlerinin İletişim Becerileri, Problem Çözme Becerileri, Empatik Eğilim Düzeyleri” adlı çalışmasında okul öncesi öğretmenlerinin mesleki kıdem değişkenine göre iletişim puanı incelendiğinde iletişim becerileri açısından kıdem grupları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Ancak bu fark yapılan araştırmanın aksine 21 yıl sonrası kıdeme sahip öğretmenlerin yeni başlayanlara göre iletişim becerilerini daha az kullandığını göstermektedir.

5.1.2. Sınıf Öğretmenlerinin İletişim Becerilerinin Yaş Değişkeni Açısından

Karşılaştırılması

Sınıf öğretmenlerinin iletişim becerilerini etkileyen etmenler incelenirken yaş unsuru açısından bakıldığında genel etki büyüklüğü değeri 1,061 olarak bulunmuştur. Bulunan 1,061 etki büyüklüğü değeri Cohen'in (1977). etki sınıflamasına göre geniş düzeyde bir etki büyüklüğü değeri göstermektedir. Bulunan etki büyüklüğü değerlerine göre sınıf öğretmenlerinin iletişim becerileri yaş değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir. İncelenen araştırmalara ve analiz sonuçlarına bakıldığında yaş olarak daha büyük olan öğretmenlerin iletişim becerilerinin daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Yavaş (2007) çalışmasında öğretmenin yaş değişkenine göre empatik beceriye ilişkin ölçümlerine ilişkin bulgularında anlamlı bir fark bulunmuştur. 20-30 yaş öğretmenlerin empati becerileri 31-40 yaş ile 41 yaş ve üstü olan öğretmenlerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Araştırma bulgularının sonuçlarında da anlamlı bir fark bulunmuştur. Ancak Yavaş(2007)'ın çalışmasında bunun tam tersi bir sonuç elde edilmiştir.

Kılıç'ın (2005) çalışmada İstanbul'daki okul öncesi öğretmenlerinin empatik beceri düzeylerini incelediğinde yaşı arttıkça empatik beceri düzeyinin azaldığı sonucuna ulaşmıştır. Buradaki bulgular ile bu araştırmanın sonucundan elde edilen bulgular farklılık göstermektedir.

Kayhan (2014) araştırmasında yaşı empatik eğilim üzerinde etkisinin bulunmamasının nedenini, araştırmaya katılan grubun hepsinin yetişkin olmasından dolayı, empatik eğilim düzeylerinin gelişmiş olmasından kaynaklanabileceği sonucuna bağlamaktadır. Ayrıca empatik eğilim düzeylerinin yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık göstermemesine; genç öğretmenlerin idealist olmasının ve son yıllarda eğitim programlarında sınıf yönetimi, etkili iletişim, anne-baba eğitimi, sözlü iletişim, drama, yaratıcı etkinlikler vb. derslerin içeriğinde iletişim konularına dolayısıyla empatiye fazlasıyla yer verilmiş olmasının; ileri yaştaki öğretmenlerin ise, deneyimlerinden kaynaklanan yaklaşımlarına bağlamaktadır (Kayhan,2014:67).

5.1.3. Sınıf Öğretmenlerinin İletişim Becerilerinin Cinsiyet Değişkeni

Açısından Karşılaştırılması

Sınıf öğretmenlerinin iletişim becerilerini etkileyen etmenler incelenirken cinsiyet unsuru açısından bakıldığında genel etki büyüklüğü değeri 0,226 olarak bulunmuştur. Bulunan 0,226 etki büyüklüğü değeri Cohen 'in (1977). etki sınıflamasına göre küçük düzeyde bir etki büyüklüğü değeri göstermektedir. Yapılan analiz sonuçlarında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Elde edilen sonuçlara göre cinsiyet faktörü sınıf öğretmenlerinin iletişim becerilerini etkileyen bir etken olmadığı sonucuna varılmıştır.

Arslantaş, (1998) çalışmasında, öğretmenlerin cinsiyetlerinin ile iletişim becerileri arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç araştırmada elde edilen bulgularla paralellik göstermektedir.

Kayhan (2014) çalışmasında araştırmaya katılan öğretmenlerin iletişim becerisi algılarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç araştırmanın bulguları ile örtüşmektedir.

Yapılan meta analiz çalışmasında incelenen çalışmalar ile meta analize dahil edilmeyen çalışmalar arasında benzerlik ve farklılıklar söz konusudur. Bunun en önemli sebeplerinden birinin araştırmanın uygulandığı örneklem grubunun farklı olması olduğu düşünülmektedir. Yaşanılan yer, çalışılan okul öğretmenlerin iletişim becerilerini etkileyen faktörlerin başında geldiği için sonuçlar birbirinden farklı çıktığı söylenebilir.

5.2. Öneriler

Yapılan bu meta analiz çalışmasından elde edilen sonuçlar dikkate alınarak uygulamaya ve araştırmacılara yönelik şu önerilerde bulunulabilir.

5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

Meta analiz araştırması diğer çalışmalardan yararlanılarak ortaya çıkan bir araştırma yöntemidir. Bundan dolayı daha önceden yapılmış olan çalışmalara ve bu çalışmaların ayrıntılarına ulaşabilmek yapılacak olan meta analiz çalışmanın daha doğru sonuçlar verebilmesi açısından çok önemlidir. Bu konuyla ilgili Türkiye'deki en büyük

sorun meta analiz çalışması yapılacak konuyla ilgili çalışma ve kaynakların rahatlıkla elde edilememesidir.

Yüksek Öğretim Kurumunun yüksek lisans ve doktora alanında yapılmış olan tezleri elektronik ortamda sürekli olarak düzenlemesi ve araştırmacılara sunması yapılmış önemli adımlardan biri olarak sayılabilir.

Bunların yanı sıra Türkiye genelindeki tüm üniversitelerin bilimsel kaynaklarına ulaşmaya yardımcı olacak ve içeriği, detayları sürekli olarak güncellenerek yeni veri tabanlarının oluşturulması ülkemizi bilimsel alanda çok daha ileri düzeylere taşıyacaktır. Böylece meta analiz alanda yapılan çalışmalar çok daha hızlı tamamlanabilecek ve içerikleri çok daha zengin olacaktır.

Sınıf öğretmenlerinin iletişim becerilerini inceleyen çalışmalara bakıldığında bu çalışmaların örneklemelerinin büyük bir bölümünü büyük şehirlerde ya da şehir merkezlerinde çalışan sınıf öğretmenlerinin oluşturduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin iletişim becerilerini araştıran daha farklı örneklem gruplarına yeni çalışmalar yapılması ve bu çalışmaların da dahil edildiği yeni bir meta analiz çalışmasının yapılması ülke genelini içeren daha güvenilir sonuçlar elde edilmesini sağlayacaktır.

5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Meta analiz aynı konuda yapılmış birçok araştırmanın sonuçlarının bir araya getirilerek oluşturulan bir yöntemdir. Bu sebeple ilk olarak araştırma yapılacak konu ile ilgili ayrıntılı bir literatür taraması yapılmalıdır. Elde edilen verilerin kodlanması ile ilgili bir taslak oluşturulup, oluşturulan bu taslağın rehberliğinde kodlama formu hazırlanmalıdır. Hazırlanan bu kodlama formu meta analizi yapılacak konuyla ilgili gerekli olan tüm istatistiki verileri ve çalışmalara ait özellikleri kapsamalıdır. Güvenilir bir meta analiz çalışması yapabilmek için kodlamada ufak bir eksiklik dahi olmamalıdır. Yapılacak ufak bir yanlışlık tüm analizlerin sonucunu etkileyip her şeyin en baştan yapılmasına sebep olabilir.

Kodlama formu oluşturulduktan sonra literatürdeki çalışmalar incelenerek dahil edilme kriterlerine uyan çalışmalar kodlanır ve, kriterlere uymayan çalışmalar ise araştırma dışında bırakılır.

Meta analiz çalışması yapan bir araştırmacı literatür ile ilgili tarama yaparken arama kriterlerini zengin tutarsa daha fazla çalışmaya ulaşacaktır. Yapılan bazı araştırmalarda araştırmacılar birden fazla araştırma sorusuna yönelik cevap arayabilir. Meta analiz yapan araştırmacının bu sorulardan sadece birisine ihtiyacı olabilir. Bu nedenle literatür taramasında araştırmalar dikkatlice incelenip meta analiz kaynak sayısı artırılabilir.

Ayrıca meta analiz çalışması için literatür taramasının Türkçe ve İngilizce anahtar kelimeler kullanılarak yapılmasına dikkat edilmelidir. Ayrıca çalışma yapan araştırmacılar çalışmalarını yayınlarken anahtar kelime belirlemede ve özet metni oluşturmada daha dikkatli olmaları diğer araştırmacılar açısından kolaylık sağlayacaktır. Örneğin bu meta analiz çalışması için yapılan literatür taramasında öğretmenlerle ilgili birçok iletişim becerisini inceleyen çalışmaya rastlanmıştır. Ancak bu öğretmenlerin sınıf öğretmenliği değil de farklı alanlarda (matematik, okul öncesi, bilişim teknolojileri, fen bilimleri vb.).olmaları dahil edilme kriterlerine uymadığı için çalışma dışında tutulmuştur. Bununla ilgili olarak araştırmacılara, sınıf öğretmenlerinin iletişim becerilerini inceleyen çok daha kapsamlı çalışmalar yapmaları önerilebilir.

Yapılan bu meta analiz çalışmada sadece aktif olarak görev yapan sınıf öğretmenlerinin iletişim becerileri incelenmiştir. Bu konuda çalışma yapacak araştırmacılara sınıf öğretmeni adaylarının iletişim becerilerini ölçen ya da farklı alanlarda ki öğretmenlerin, idarecilerin iletişim becerilerini belirleyen daha kapsamlı meta analiz çalışmalar yapmaları önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Ağca, G (2009). *İlköğretim Okulu Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta İletişimi Sağlama Becerileri (Bolu İli Örneği)*., Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu, s.33
- Akat, İ. ve Budak G. Ve G (1994). *İşletme Yönetimi* , Beta Basım Yayım , s.272.
- Akgöz, S., Ercan, İ., & İsmet, K. A. N. (2004). Meta-analizi. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 30(2), 107-112.
- Arslantaş, Y. 1998. *Sınıf Yönetiminde Öğretmen İletişim Becerilerine İlişkin Öğretmen Ve Öğrenci Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Atak, M. (2005). Örgütlerde Resmi Olmayan İletişimin Yeri ve Önemi, *Havacılık ve Uzun Teknolojileri Dergisi*, Cilt 2, Sayı 2, Temmuz 2005, s.59-67.
- Ataklı, A (1997). *İlkokullarda Yönetici Davranışlarının Öğretmen Verimliliğine Etkisi*, İstanbul , MEB Yayınları, s.52.
- Bacanlı, H (2002). *Sınıf Yönetimi* , (5. Baskı). Ankara , Nobel Yayın Dağıtım , s.54.
- Bahar, E (2012). *İletişim* , Ankara, Detay Yayıncılık, s.11.
- Bakioğlu, A. ve Özcan, Ş (2016). *Meta Analiz*, Ankara, Nobel Yayınları, s.5.
- Bal, H (2004). *İletişim Sosyolojisi* , Isparta, Süleyman Demirel Üniversitesi Basımevi, s.13.
- Başaran, İ.E (1996). *Eğitim Yönetimi*, Ankara, Yargıcı Matbaası , s.66-67.
- Bedur, S (2007). Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencilerle İletişimleri, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, s.21-25.
- Boldurmaz, A. 2000. *İlköğretim Okullarındaki Sınıf Yönetimi Süreçlerinin Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Büyük Türk Ansiklopedisi, (1990). MEB Yayınları, İstanbul, s.847
- Can, H (1997). *Organizasyon ve Yönetim*, Ankara , Siyasal Kitabevi , s.253.

- Celep, C (2004). *Meslek Olarak Öğretmenlik*, Anı Yayıncılık, Ankara,s.29.
- Cüceloğlu, D (1996). *Yeniden İnsan İnsana* (13. baskı). İstanbul , Remzi Kitabevi , s.68.
- Cüceloğlu, D (2004). *İnsan ve Davranışı* , İstanbul , Evrim Matbaacılık, s.50.
- Cüceloğlu, D (2011). *İnsan İnsana* , (52. Basım). İstanbul, Remzi Kitabevi.
- Çağlar, İ. ve Kılıç, S (2010). *Genel İletişim* , Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, s. 8.
- Çakmak, S (2015). *Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutumlarının İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon, s.17.
- Çamdereli, M (2008). *İletişime Giriş*, İstanbul, Dem Yayınları, s.62.
- Çoğaltay, N (2014). *Okul Liderliğinin Örgütsel Çıktılara Etkisi: Bir Meta Analiz Çalışması*. Doktora Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, s.37.
- Deniz, İ.(2003). *İletişim Becerileri Eğitiminin İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin İletişim Becerisi Düzeylerine Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara,s.33.
- Dinçer, S (2014). *Eğitim Bilimlerinde Uygulamalı Meta analiz*, Ankara, Pegem Akademi Yayınları, s.2.
- Dökmen, Ü (2000). *İletişim Çatışmaları ve Empati* , (13. baskı). Ankara, Sistem Yayıncılık, s.21.
- Erbay, Ş (2013). *Portfolyo Kullanımının Akademik Başarıya Etkisi: Bir Meta analiz Çalışması*, Gazi Osman Paşa Üniversitesi , Eğitim Bilimleri Enstitüsü,Tokat, s.63.
- Erden, M (1998). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*, İstanbul, Alkım Yayınları, s.38.
- Ergen, R (2008). *İlköğretim Okulu 2.Kademe Öğrencilerinin Sınıf İçi Davranış Bozukluklarının Engellenmesinde Öğretmen – Veli İletişiminin Rolü*, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, S.20.

- Ergene, T (2003). *Sınav Kaygısını Azaltma Programlarının Etkililiği: Bir Meta Analiz Çalışması*. VII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, 09-11 Temmuz, İnönü Üniversitesi. Malatya.
- Ergin, A (1995). *Öğretim Teknolojisi İletişim* , Ankara , Pegem Yayıncılık , s.
- Ergin, A (2012). *Eğitimde Etkili İletişim* , Ankara , Anı Yayıncılık , s.6.
- Ergun, M.,Çevik, İ. , Ergezer, B. ve Özdeş A (1999). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş* , Ankara, Ocak Yayınları, s.61.
- Ertürk , Y.D (2010). *Halkla İlişkilerde İletişim Öznesi Empati* , İstanbul , Derin Yayınları , s.13.
- Geçikli , F (2008). *Halkla İlişkiler ve İletişim* , İstanbul , Beta Basım Yayım, s.286.
- Gökçe , O (2006). *İletişim Bilimleri*, Ankara, Siyasal Kitabevi , s.27.
- Günay,K.(2003). , *Sınıf Yönetiminde Öğretmenlerin İletişim Biçimlerinin Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Güney , S (2001). *Yönetim ve Organizasyon* , Ankara , Nobel Yayın Dağıtım , s.211.
- Güngör, N (2013). *İletişim Kuramları ve Yaklaşımlar*, Ankara, Siyasal Kitabevi, s.49.
- Gürgen, H (1997). *Örgütlerde İletişim Kalitesi*, İstanbul , Der Yayınları , s.82
- Hacıoğlu , F. ve Alkan , C (1997). . *Öğretmenlik Uygulamaları* , Ankara , Alkım Yayınevi , s.24.
- Kaşarcı, İ (2013). *Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Öğrencilerin Akademik Başarı ve Tutumlarına Etkisi: Bir Meta Analiz Çalışması*, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, s.33.
- Kayhan, N (2014). *Öğretmenlerin İletişim Becerileri İle Çatışma Yönetimi Stratejileri Arasındaki İlişki (Gaziantep İli Örneği)*., Yüksek Lisans Tezi, Sütçi İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş, s.10.
- Khan,A. , Khan, M, Khan, S. ve İslam, S. 2017. Communication Skills of a Teacher and Its Role in the Development of the Students' Academic Success , *Journal of Education and Practice*, Sayı 1, s.18.

- Kılıç, S. 2005. *İstanbul'daki okul öncesi öğretmenlerinin empatik beceri düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, İstanbul
- Kış, A., & Konan, N. (2014). Okul müdürlerinin öğretimsel liderlik davranışlarını gösterme düzeylerine ilişkin öğretmen görüşlerinin cinsiyetlerine göre meta analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(6), 1-17.
- Köymen,Ü. Ve Şahin, F.C (2004). *İnternet Tabanlı Uzaktan Eğitim Çalışmalarının Değerlendirilmesinde Bir Yöntem Olarak Meta Analiz,Türleri, İşlem Basamakları, Avantajları, Sınırlılıkları ve Eleştiriler* (http://uecalistay.mersin.edu.tr/uzakcalistay/mehmet_can_sahin.ppt Erişim Tarihi: 11.06.2018).
- Kuzgun , Y (2006). . İlköğretimde Rehberlik , Yıldız Kuzgun (Editör). *İlköğretimde Meslek Seçimi*, Ankara , Nobel Yayın Dağıtım , s.126.
- Livatyalı, H (2004). Eğitime İlişkin Çeşitlemeler, Musa Gürsel (Editör). *Sosyal Bütünleşmede Öğretmenin Rolü*, (1.baskı). Konya, Eğitim Kitabevi, s.185.
- Mohd, F. ve Halim, H. 2014. Understanding Teacher Communication Skills, The International Conference on Communication and Media, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, Langkawi, Malaysia, Sayı 155, s.473.
- Mutlu , E (1998). *İletişim Sözlüğü* , Ankara , Bilim Sanat Yayınları , s.168.
- Okursoy Günhan, F (2009). *Kavram Haritaları Öğretim Stratejisinin Öğrenci Başarısına Etkisi: Bir Meta Analiz Çalışması*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Olgun, B.F., (2005). *Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf İçinde Etkili İletişim Ortamı Yaratma ve İletişimde Fırsat Eşitliği Sağlama Becerilerinin Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas,s.8.
- Ök, M. Göde, O. Ve Alkan V.(2000). İlköğretimde Öğretmen-Öğrenci Etkileşimine Sınıf Yönetimi Kurallarının Etkisi, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı 145, s.3 (dhgm.meb.gov.tr/yayinler/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/145/ok_gode_alkan.htm Erişim Tarihi:20.07.2017).

- Öner,M (1999). *İlköğretim Okulları 1.Kademe Öğretmenlerinin Sınıfta İletişimi Sağlama Etkinlikleri*,Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özdemir, E (2004). *Güzel ve Etkili Konuşma Sanatı* , (9. baskı). İstanbul , Remzi Kitabevi , s.5.
- Özer, A (1995). *İletişimsizlik Becerisi* , İstanbul, Varlık yayınları , s.5.
- Özer, A. K (2000). *İletişimsizlik Becerisi* , İstanbul, Sistem yayıncılık , s.147.
- Özgüven, İ.E (2001). *Çağdaş Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, (3. baskı). Ankara, PDRM Yayınları, s.19
- Rubio, C.M. 2009. Effective Teachers – Professional And Personal Skills, *Revista de la Facultad de Educación de Albacete*, Sayı 24, s.36.
- Sabuncuoğlu, Z. ve Tuz, M (1998). *Örgütsel Psikoloji*, Bursa, Alfa Basım Yayın Dağıtım, s.84
- Senemoğlu , N (2003). *Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Uygulamaları, Sorunlar ve Öneriler*, SDÜ, Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi , Sayı 4, s.154-193.
- Sezgin, M. ve Akgöz, E (2009). *Genel ve Teknik İletişim*, Ankara, Gazi Kitabevi, s.32.
- Sönmez, E (2016).*Öğretmenlerin Okul İklimi Algılarının Çeşitli Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi:Bir Meta analiz Çalışma*, Gazi Osman Paşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü,Tokat, s.38.
- Şahin, F (1999). *Meta Analizinin Tıpta Kullanımı ve Bir Uygulama. Doktora tezi*, Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir,s.1.
- Şahin, F.Y.(1997). *Grupla İletişim Becerileri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin İletişim Beceri Düzeylerine Etkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara,s.207.
- Şahin, M.C.(2005). *İnternet Tabanlı Uzaktan Eğitimin Etkililiği: Bir Meta Analiz Çalışması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi,Adana,

- Şıraman Ürgüplü, F.K (2006). *Etkili Öğretmenlik Eğitiminin Öğretmenlerin İletişim Becerilerine Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, s.29.
- Temizyürek , F. ,Erdem , İ. ve Temizkan , M (2014). *Konuşma Eğitimi ve Sözlü Anlatım* , (5. baskı). Ankara , Pegem Yayınları,s.45.
- Tutar, H. ve Yılmaz, K (2003). *Genel İletişim* , Ankara , Nobel Yayın Dağıtım, s.29.
- Tutar, H. ve Yılmaz, K (2010). *Genel İletişim Kavramlar ve Modeller*, (7. Baskı). Ankara, Seçkin Yayıncılık, s.19.
- Yatkın , A. ve N.Ü (2010). *Halkla İlişkiler ve İletişim* , (3. Basım). Ankara , Nobel Yayın ve Dağıtım , s.40.
- Yavaş, B.,2007. *İlköğretim 5.Sınıf Öğretmenlerinin Empati Becerileri ile İlköğretim 5.Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarıları Arasındaki İlişki*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yavuzer, H (2003). *Çocuk Psikolojisi* , İstanbul, Remzi Kitabevi , s.165.
- Yıldırım, İ. 1992. Psikolojik danışma ve rehberlik programı öğrencileri ile psikoloji programı öğrencilerinin empatik eğilim ve empatik beceri düzeyleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:7, s.193-208.
- Yıldız, N. Ç (2002). *Verilerin Değerlendirilmesinde Meta Analizi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Yılmaz, N. 2011. *Okul Öncesi Öğretmenlerinin İletişim Becerileri, Problem Çözme Becerileri, Empatik Eğilim Düzeyleri*, Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Muğla Üniversitesi, Muğla.
- Yüksel, A.H (2008). Etkili İletişim, (1. baskı). Uğur Demiray (Editör). *İletişimin Tanımı ve Temel Bileşenleri*. Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık, s.8.
- Zıllıoğlu, M (1996). *İletişim Nedir ?* , İstanbul, Cem Yayınevi, s.166.

EKLER

Ek 1. Çalışmaların Analizinde Kullanılan Form

1. Çalışma No:
2. Yazarı:
3. Çalışmanın adı:
4. Çalışma Yılı:
5. Çalışma İli:
6. Yayın Türü:
7. Yayımlanma Yeri:
8. Araştırma Bulguları:

	Örneklem Sayısı	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
KADIN			
ERKEK			

Ek 2. Meta Analize Dahil Edilen Çalışmaların Künyesi

Çalışma no	Çalışmanın yazarı	Çalışmanın adı	Çalışmanın yılı	Çalışmanın türü
1.	Selçuk Bedur	Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencilerle İletişimleri	2007	Yüksek Lisans Tezi
2.	Başak Levent	Sınıf Öğretmenlerinin Kişilik Özelliklerinin İletişim Becerilerine Etkisi	2011	Yüksek Lisans Tezi
3.	F. Birsen Olgun	Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf İçinde Etkileşim Ortamı Yaratma ve İletişimde Fırsat Eşitliği Sağlama Becerilerinin Değerlendirilmesi	2005	Yüksek Lisans Tezi
4.	Fatma Songül Nacar	Sınıf Öğretmenlerinin İletişim ve Kişilerarası Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi	2010	Yüksek Lisans Tezi
5.	Dilek Alper	Psikolojik Danışmanlar Ve Sınıf Öğretmenlerinin Duygusal Zeka Düzeyleri-İletişim ve Empati Becerilerinin Karşılaştırılması	2007	Yüksek Lisans Tezi
6.	İğdem Agboyraz	Sınıf Öğretmenlerinin Empatik Eğilimleri İle Demokratik Değerlere Sahip Olma Özellikleri (Malatya İli Örneği).	2015	Yüksek Lisans Tezi
7.	Ömür TULUNAY	Sınıf Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeyleri ve Örgütsel Bağlılık ve Örgütsel İletişim ile İlişkisi (Sivas İli Örneği).	2010	Yüksek Lisans Tezi
8.	Emine Akbulut	Sınıf Öğretmenlerinin Empatik Eğilim Düzeyleri	2010	Yüksek Lisans Tezi
9.	Rukiye Öztaş	Sınıf Öğretmeninin İletişim Yeterlilikleri	2001	Yüksek Lisans Tezi
10.	Filiz Derya Baydar Posluoğlu	İlkokul Öğretmenlerinin İletişim Yeterlilikleri İle Empati Kurma Becerilerinin Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Sancaktepe İlçesi Örneği).	2014	Yüksek Lisans Tezi
11.	Elif Balcı	Sınıf Öğretmenlerinin Empatik Eğilim Düzeyleri (Beşiktaş İlçesi Örneği).	2012	Yüksek Lisans Tezi
12.	Hatice Coşkun	İlköğretim Okulları I. Kademe 4. Ve 5. Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencileriyle Karşılaştıkları İletişim Sorunları	2008	Yüksek Lisans Tezi
13.	Emel Özkurt	İlkokul Sınıf Öğretmenleri ve Yöneticilerinin Karar Verme Stratejileri ve Empatik Becerileri Arasındaki İlişki	2013	Yüksek Lisans Tezi
14.	Aysel Şeker	Sınıf Öğretmenlerinin İletişim Becerileri İle Sınıf Atmosferi Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi	2000	Yüksek Lisans Tezi
15.	Fatma Karaçoban	Sınıf Öğretmenlerinin Empatik Beceri Düzeylerinin Sosyo-Demografik Değişkenlere ve Tercih Edilen Disiplin Türlerine Göre İncelenmesi	2012	Yüksek Lisans Tezi
16.	Nihat Çalışkan	Sınıf Öğretmenlerinin Sözel Olmayan İletişim Davranışlarının Değerlendirilmesi	2003	Doktora Tezi
17.	Emine Akbulut Halil İbrahim Sağlam	Sınıf Öğretmenlerinin Empatik Eğilim Düzeylerinin Belirlenmesi	2010	Makale
18.	Fatma Songül Nacar, Songül Tümkaya	Sınıf Öğretmenlerinin İletişim ve Kişilerarası Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi	2011	Makale

19.	Perihan Şara Ümran Güney	Sınıf ve Branş Öğretmenlerinin İletişim Becerileri Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi (Eşme İlçesi Örneği).	2015	Makale
20.	Nergüz Bozkurt Bulut	İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin İletişim Becerilerine İlişkin Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi	2004	Makale
21.	Fatma Karakuş, Songül Tümekaya	Sınıf Öğretmenlerinin Empatik Beceri Düzeylerinin Sosyo-Demografik Değişkenlere ve Tercih Ettikleri Disiplin Türlerine Göre İncelenmesi	2015	Makale
22.	Gülcahan Köleşoğlu	İlköğretim Öğretmenlerinin Liderlik Özellikleri İle İletişim Becerileri Arasındaki İlişki (İstanbul İli Beyoğlu İlköğretim Okullarında Bir Uygulama).	2009	Yüksek Lisans Tezi
23.	Gülray Açıkgöz Ağca, Kaya Yıldız	İlköğretim Okulu Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta İletişimi Sağlama Becerileri	2009	Makale
24.	Veysel Çakmak, Ercan Aktan	Öğretmen Öğrenci İletişiminin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi	2016	Makale

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Nilay Çalışkan
Öğrenci Numarası	082404166
Enstitü Anabilim Dalı	Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Bilim Dalı	Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Dr. Öğr. Üyesi Burcu GEZER ŞEN
Tez Başlığı (Türkçe)	Sınıf Öğretmenlerinin İletişim Becerilerinin İncelenmesi: Bir Meta Analiz Çalışması

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

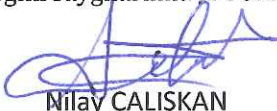
Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 62 sayfalık kısmına ilişkin, 17/08/2018 tarihinde Enstitü tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 19'dur.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç/dâhil
- 4- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Yukarıda bilgileri verilen öğrencinin yüksek lisans tezi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından belirlenen azami benzerlik oranlarını aşmadığını ve tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Nilay ÇALIŞKAN
Öğrencinin Adı-Soyadı
(İmzası)

F.Ü.LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ÖĞRETİM YÖNETMELİĞİ

Madde 41- Lisansüstü tezleri ile birlikte teslim edilmesi gereken belgeler şunlardır:

- a) Lisansüstü tezler, savunma öncesinde **intihal program raporu** ve ilgili makale şartını sağladığına dair belgeleri ile birlikte enstitüye teslim edilir.
- b) İntihal raporu ile ilgili olarak etik kurallar dâhilindeki benzerlik oranları ilgili Enstitü Yönetim Kurulu tarafından belirlenir. (Enstitü Yönetim Kurulu tarafından tezin, intihal kapsamı dışında değerlendirilmesi için TURNITIN'den alınan raporda "benzerlik oranı"nın, "% 25'i geçmemesi şeklinde kabul edilmiştir).

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Nilay ÇALIŞKAN
Doğum Tarih : 02.10.1984
Doğum Yeri : Elazığ
Mesleği : Sınıf Öğretmeni (MEB).
Medeni Hali : Evli
Yabancı Dili : İngilizce
E-mail Adresi : n.karaaslan507@hotmail.com

Eğitim Bilgileri

Yüksek Lisans : Sınıf Eğitimi Bilim Dalı, Elazığ Fırat Üniversitesi
Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Lisans : Elazığ Fırat Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği
Lise : Elazığ Mehmet Akif Ersoy Lisesi

İş Deneyimi

Yıl	Görev Yeri
2015-...	Malatya Yazıhan Yeniköy Abdurahman Serttaş İlkokulu
2014– 2015	Diyarbakır Ergani Mehmet Akif Ersoy İlkokulu
2013-2014	Diyarbakır Ergani Namık Kemal İlkokulu
2010-2013	Diyarbakır Ergani Bereketli İlkokulu
2008-2010	Diyarbakır Ergani Doğan Buzluca Mezrası İlkokulu
2007-2008	Mardin Derik Ortaca İlkokulu